

Innst. O. nr. 91

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 33 (2006-2007)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringar i lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter m.m. (gjennomføring av Den europeiske patentkonvensjonen)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Proposisjonen inneheld forslag til endringar i patentloven i samband med at Noreg skal tiltre konvensjonen om utsteding av europeiske patent av 5. oktober 1973 (Den europeiske patentkonvensjonen), i tillegg til visse andre endringar i patentloven som ikkje er ei nødvendig følgje av tiltredinga.

I St.prp. nr. 53 (2006-2007) Om samtykke til ratifikasjon av Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) av 5. oktober 1973 og tiltredelse av Revisjonsakten av 29. november 2000 fremja av Utanriksdepartementet 23. mars 2007 er Stortinget bedt om å samtykke til at Noreg kan tiltre konvensjonen. Etter Den europeiske patentkonvensjonen kan ein patent-søkjar gjennom ei sentralisert behandling hos Det europeiske patentverket i München med éin søknad få patent i alle dei landa som er tilslutta konvensjonen, og som søkjaren peikar ut i søknaden. Gir Det europeiske patentverket patent, har patenthavaren på nær-mare vilkår krav på at patentet skal gjelde på same måte som nasjonale patent i dei landa som er peika ut i søknaden. Slike patent blir omtalte som europeiske patent.

Norsk tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen krev at det blir teke inn reglar i patentloven om at europeiske patentsøknader og patent som omfattar Noreg, skal ha verknad i Noreg på same

måte som søknader som blir sende til Patentstyret, og patent som blir gitt av Patentstyret, og om dei nær-mare vilkåra for at europeiske søknader og patent skal ha slike verknader her i landet m.m. Tiltredinga krev også at det blir gitt særskilde reglar om godkjenning og fullbyrding av utanlandske avgjerder om retten til å få patent og om verneting og litispensens i slike saker og stansing av saker om gyldigheit av europeiske patent for norske domstolar medan Det europeiske patentverket behandlar saker om oppheving. Det er også foreslått enkelte andre mindre endringar i patentloven som ikkje er nødvendige for at Noreg skal kunne tiltre Den europeiske patentkonvensjonen, men som er tekne med dels for å klargjere at dei materielle vilkåra for patentering i patentloven og Den europeiske patentkonvensjonen er samanfallande, og dels for at det skal bli best mogleg samsvar mellom reglane om den etterfølgjande behandlinga av europeiske patent i Patentstyret og i Det europeiske patentverket m.m.

Europeiske patent vil til liks med patent som er gitt av det norske Patentstyret, kunne setjast til side som ugyldige med verknad for Noreg av norske domstolar. Etter Den europeiske patentkonvensjonen er det opp til det enkelte landet å avgjere om slike saker skal behandlast av domstolane eller av administrative organ, f.eks. det nasjonale patentverket. Det er heller ikkje noko i vegen for å opne for både administrativ behandling og domstolsbehandling. I proposisjonen blir det foreslått at saker der nokon krev at eit patent skal opphevast som ugyldig, skal kunne bringast inn for Patentstyret som eit alternativ til domstolsbehandling (såkalla administrativ overprøving) dersom grunnlaget for påstanden om ugyldigheit er at patentet er gitt trass i at vilkåra i patentloven §§ 1 til 2 ikkje var oppfylte. I dag er søksmål for domstolane det einaste alternativet for nokon som krev at eit patent skal opphevast som ugyldig. Denne endringa vil gje-

re det enklare og billigare å få prøvd gyldigheita av patent.

I proposisjonen blir det også foreslått å gi domstolane høve til å innhente ei rådgivande fråsegn frå Den etiske nemnda for patentsaker i søksmål om gyldigheita av eit patent der saka reiser spørsmål om patentet ikkje skulle ha vore gitt fordi kommersiell utnytting av oppfinninga strir mot offentleg orden eller moral. Dette vil gi domstolane same høve til å få opplyst dei etiske sidene ved utnytting av oppfinninga som Patentstyret har under søknadsbehandlninga.

Forslaget om at domstolane skal kunne innhente fråsegn frå Den etiske nemnda for patentsaker, og om å innføre administrativ overprøving, vil gjelde både for patent gitt av Patentstyret og for europeiske patent.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Konsekvensane av norsk tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen har vorte utgreidde av ei arbeidsgruppe med representantar frå Nærings- og handelsdepartement, Utanriksdepartementet, Justisdepartementet og Patentstyret. Rapporten frå arbeidsgruppa vart lagd fram for Nærings- og handelsdepartementet i juni 2005. Arbeidsgrupperapporten inneheldt også eit utkast til endringar i patentloven i samband med ei tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen. Desse spørsmåla hadde tidlegare vorte gjennomgått av eit utval som la fram NOU 1976:49 Internasjonalt patentsamarbeid.

Spørsmålet om Noreg skal tiltre Den europeiske patentkonvensjonen og forslag til lovendringar i samband med ei eventuell tiltreding vart sende på høyring frå Nærings- og handelsdepartementet 6. juli 2006. Arbeidsgrupperapporten som er omtalt var ein del av høyringsgrunnlaget, og lovutkastet frå arbeidsgruppa utgjorde forslaget til nødvendige endringar i patentloven.

I St.prp. nr. 53 (2006-2007) er det gjort greie for kva for instansar som var adressatar for høyringa, og kven som har gitt fråsegner o.a. Det er også gjort greie for kva høyringsinstansane meinte om spørsmålet om norsk tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen. I proposisjonen her er det berre gjort greie for synspunkta frå høyringsinstansane i den grad dei har meint noko om det nærmare innhaldet i forslaget til lovendringar som vart sendt på høyring.

Få av høyringsinstansane har uttalt seg om forslaget til lovendringar. Ingen har hatt innvendingar mot forslaget frå arbeidsgruppa.

Departementet legg fram eit forslag til endringar i patentlova som innhaldsmessig i stor grad byggjer på utkastet som vart sendt på høyring, men har gjort ein del endringar når det gjeld systematikken i forslaget og formuleringane. Særleg på grunn av dei endringane som skjedde i Den europeiske patentkonven-

sjonen i 2000, har departementet også foreslått enkelte endringar som ikkje var med i utkastet som vart sendt på høyring. Departement har også valt ikkje å følge opp nokre av punkta i utkastet som vart sendt på høyring, fordi dei ikkje er naudsynte.

1.3 Høve for domstolane til å innhente ei rådgivande fråsegn frå Den etiske nemnda for patentsaker

I høyringsbrevet 6. juli 2006 vart det foreslått at domstolane i saker om gyldigheita av patent skal ha høve til å innhente rådgivande fråsegn frå Den etiske nemnda for patentsaker.

Fleirtalet i Bioteknologinemnda, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Innovasjon Norge, Kunnskapsdepartementet, Landsorganisasjonen i Norge (LO), Legemiddelindustriforeningen, Miljøverndepartementet, Norges Bondelag og Rikshospitalet - Radiumhospitalet HF støttar forslaget.

Advokatforeningen, mindretallet i Bioteknologinemnda, Norsk Industri med tilslutning frå Forum for Bioteknologi og Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) går imot forslaget.

Departementet meiner at det er viktig for å sikre eit best mogleg avgjerdsgrunnlag at domstolane til liks med Patentstyret får høve til å innhente fråsegner frå nemnda. Ei fråsegn frå Den etiske nemnda er berre rådgivande, og formålet med å opne for innhenting av fråsegn frå nemnda utelukkande er å sikre ei brei og grundig opplysning av dei etiske problemstillingane saka reiser, slik at det framleis er opp til retten aleine å ta stilling til om patentet skulle vore nekta gitt etter patentloven § 1 b.

Fleire av høyringsinstansane har hatt innvendingar mot forslaget fordi dei meiner at det motverkar harmonisering av patentretten på europeisk nivå. Departementet er ikkje einig i denne innvendinga. Forslaget inneber berre at retten får høve til å få opplyst det faktiske avgjerdsgrunnlaget betre.

Etter forslaget vil ikkje retten ha plikt å innhente fråsegner frå nemnda. Det vil vere opp til retten å avgjere om fråsegn skal innhentast. For å klargjere dette er ordlyden endra i høve til forslaget i høyringsbrevet. Sidan spørsmålet om det skal innhentast fråsegn bør avgjerast så tidleg som mogleg under saksførebuinga, er forslaget endra også når det gjeld vilkåra for at retten skal ha høve til å innhente ei fråsegn.

Departementet har merka seg at fleire høyringsinstansar er urolege for at innføring av høve til å innhente fråsegner vil føre til at rettssakene tek lengre tid, og at rettstryggleiken til partane ikkje vil bli sikra i tilstrekkeleg grad i samband med innhentinga og sjansane til å ta til motmæle mot fråsegna frå nemnda. For å møte desse innvendingane foreslår derfor departementet nærmare reglar om

- tidspunktet for innhenting av fråsegn og saksbehandlingstida i nemnda
- at partane skal ha rett til å uttale seg om spørsmålet om det skal innhentast fråsegn og om utforminga av førespurnaden
- at partane skal ha rett til å gi skriftleg fråsegn til nemnda før ho gir si fråsegn
- at partane skal ha rett til å kome med skriftlege kommentarar til nemnda si fråsegn før hovudforhandlinga kan haldast

Når det gjeld spørsmålet om nemndmedlemmene skal kunne førast som vitne, ser ikkje departementet grunn til å foreslå nærmare reglar om dette, men meiner at det må løysast ut frå dei alminnelege reglane om vitnebevis i tvistelova kapittel 24 og 21.

1.4 Administrativ overprøving av om patent er gyldige

I høyringsbrevet 6. juli 2006 vart det foreslått å opne for administrativ overprøving av gyldigheita av patent hos Patentstyret. I høyringsbrevet heiter det mellom anna:

"I et vedlegg til høyringsbrevet med forslag til endringer ut over de som er nødvendige for tiltredelse til EPC, foreslår vi at det innføres en adgang til administrativ overprøving av patenters gyldighet også i Norge, jf. forslaget til ny § 52 a til d i patentloven. De danske reglene har dannet mønster for dette forslaget.

Nærings- og handelsdepartementet mener at en ordning med administrativ overprøving av patenters gyldighet vil være et enkelt og billig alternativ til søksmål. Dette vil styrke rettsstillingen til privatpersoner samt små og mellomstore bedrifter. Samtidig vil rettssikkerheten for patenthavere og lisenshavere være ivaretatt ved at den grundigere og mer betryggende saksbehandlingen som domstolsbehandling gir, fortsatt står åpen ved at Patentstyrets avgjørelser i saker om administrativ overprøving vil kunne bringes inn for domstolene av den som avgjørelsen går mot, jf. forslaget til ny § 52 d i patentloven.

På samme måte som i Danmark vil adgangen til å kreve administrativ overprøving både gjelde for patenter meddelt av Patentstyret og for patenter meddelt av EPO.

Etter forslaget ... vil adgangen til å kreve administrativ overprøving bare gjelde når patentet påstås å være meddelt i strid med vilkårene i §§ 1 til 2. Det er først og fremst i disse tilfellene at det er behov for et enkelt og billig alternativ til domstolsbehandling."

Alpharma AS, mindretalet i Bioteknologinemnda, Birkeland Innovasjon, Havforskningsinstituttet, Helse- og omsorgsdepartementet, Innovasjon Norge, Landsorganisasjonen i Norge, Legemiddelindustriforeningen (LMI), Miljøverndepartementet, Norges Bondelag, Norsk Hydro ASA og Rikshospitalet - Radiumhospitalet HF støttar forslaget.

Advokatforeningen, fleirtalet i Bioteknologinemnda, GE Healthcare, Norsk Forening for Indus-

triell Rettsbeskyttelse, Norsk Industri med tilslutning frå Forum for Bioteknologi og Norske Patentingeniørers Forening med tilslutning frå Lorentz Selmer går imot forslaget.

Departementet har kome til at forslaget i høyringsbrevet om å innføre ei ordning med administrativ overprøving hos Patentstyret av gyldigheita av patent bør følgjast opp. Departementet har likevel gjort visse endringar i høve til forslaget som vart sendt på høyring, dels for å føye seg etter innvendingar som kom fram under høyringa, og dels for å klargjere eller regulere nokre spørsmål som ikkje var direkte omtalte i høyringsforslaget.

Departementet meiner at omsynet til å få eit enkelt og billig alternativ til domstolsbehandling av gyldigheita av patent taler for å innføre ei ordning med administrativ overprøving. Departementet er ikkje einig med dei høyringsinstansane som har hevdada at ei ordning med administrativ overprøving berre vil føre til forlenging og fordyring av saker om gyldighet, fordi partane som oftast vil bringe saka inn for vidare behandling hos domstolane etter ei administrativ overprøving. Det er etter departementets syn tvert imot meir truleg at partane i mange tilfelle vil ha så høg tiltru til avgjerda frå Patentstyret at dei vil slå seg til ro med den. I den utstrekning dette gjer seg gjeldande, vil føresetnaden om at behandlinga av slike saker blir enklare og billigare, slå til.

Til innvendinga om at innføring av ei slik ordning vil føre til større utryggeleik hos patenthavarar og lisenshavarar, vil departementet uttrykkje at allereie høvet til å reise søksmål om gyldigheita av patent for domstolane gjer at ein patenthavar heller ikkje i dag kan føle seg trygg på at patentet vil vare ut patentperioden. Interessene til andre næringsaktørar og omsynet til å sikre best mogleg konkurranse taler tvert imot for at det bør finnast enkle og billige alternativ til domstolsbehandling av gyldigheita av patent.

Departementet kan ikkje sjå at innføring av ei ordning med administrativ overprøving strir mot ønsket om harmonisering av patentretten i Europa. Ønske om harmonisering gjeld først og fremst i høve til dei materielle reglane om patentering, som forslaget ikkje rører.

Departementet er einig med Norske Patentingeniørers Forening når det i deira høyringsfråsegn blir vist til rettsstoda i Danmark, og teke til orde for at det ved innføring av administrativ overprøving i Noreg må givast reglar om at ikkje berre ugyldighetssaker for domstolane må sperre for administrativ overprøving, men at dette også må gjelde ved domstolsbehandling av saker om inngrep i patentet medrekna saker om mellombelse tiltak i slike tilfelle.

I høyringsfråsegna til Regjeringsadvokaten er det fremja innvending mot at avgjerda til Patentstyret skal vere søksmålsgjenstand dersom saka blir teken

inn for domstolane både når Patentstyret har avslått kravet om overprøving, og når det er teke til følgje. Departementet er einig med Regjeringsadvokaten i at det bør gjelde same ordning her som i designlova, det vil seie at ei avgjerd frå Patentstyret i ei sak om administrativ overprøving berre skal kunne bringast inn for domstolane når kravet er teke heilt eller delvis til følgje.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Dei økonomiske og administrative konsekvensane av norsk tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen er det gjort greie for i St.prp. nr. 53 (2006-2007) punkt 11. Endringane som er nødvendige av omsyn til tiltredinga til Den europeiske patentkonvensjonen, har ikkje økonomiske eller administrative konsekvensar ut over dei som det er gjort greie for i stortingsproposisjonen.

Forslaget om å gi domstolane høve til å innhente fråsegner frå Den etiske nemnda for patentsaker vil truleg føre til noko meir arbeid for nemnda.

Forslaget om å innføre administrativ overprøving hos Patentstyret i saker om gyldigheita av patent, vil gjere det enklare og billigare å få erklært patent som er gitt på uriktig grunnlag, for ugyldige. Ordninga vil truleg gi ein liten auke i arbeidsbøra hos Patentstyret. Dette skal dekkjast inn ved at det kan krevjast avgifter for saker om administrativ overprøving. Sidan Patentstyret vil få redusert arbeidsmengda si ved tiltreding til Den europeiske patentkonvensjonen, vil det dessutan vere i tråd med målsetjinga om å halde oppe Patentstyret som nasjonalt kompetansesenter på industrielle rettar at det får tilført nye kompetansekreva oppgåver. Forslaget kan føre til at nokre færre saker om gyldigheita av patent blir lagt fram for domstolane.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Petter Løvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Senterpartiet, lederen Lars Peder Brekk, og fra Venstre, Gunn Berit Gjerde, viser til at gjennomføring av Den europeiske patentkonvensjonen forutsetter endringer i patentloven.

Flertallet mener det er viktig at norsk næringsliv gjennom ratifikasjon av patentkonvensjonen

får de samme konkurransebetingelser som sine europeiske konkurrenter.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen med dette følger opp Soria-Moria erklæringens målsetting om at norsk næringsliv kan sikres patentrettigheter på linje med sine konkurrenter.

Dette flertallet legger vekt på at lovendringen bl.a. innebærer at også små aktørers adgang til å overprøve patenter blir styrket, ved at det foreslås innført en ordning med administrativ overprøving av patenter hos Patentstyret. Denne ordningen vil også gjelde for europeiske patenter. Dette flertallet støtter dette, og viser til at dette er en endring som vil gjøre det enklere og billigere å få prøvd gyldigheten av patenter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ser det som viktig at man ikke innfører særlige nasjonale regler og ordninger som fraviker fra det som er normalordningen for patenter i andre land som har ratifisert konvensjonen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, viser til at det blir tatt inn bestemmelser som gjør at europeiske patentsøknader samt patenter som omfatter Norge skal virke i Norge på samme måte som patenter som gis av patentstyret.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at det i lovutkastet § 52 d første ledd første punktum er lagt opp til at en begjæring om administrativ overprøving bare skal kunne begrunnes med at patentet er meddelt i strid med vilkårene i patentloven §§ 1 til 2. Dette flertallet er enig i at ikke alle grunner som kan gjøres gjeldende for at et patent skal kjennes ugyldig ved dom, bør kunne danne grunnlag for at et patent skal kunne settes til side ved administrativ overprøving. Dette er i samsvar med ordningen i Danmark.

Dette flertallet registrerer at henvisningen til patentloven § 1 i lovutkastet § 52 d første ledd første punktum også omfatter den ugyldighetsgrunn at patentet er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen. Dette er en ugyldighetsgrunn som kan gjøres gjeldende ved søksmål, men slikt søksmål kan da bare reises av den som påstår seg berettiget til patentet, jf. patentloven § 52 fjerde ledd første punktum. Vinner den som påstår seg berettiget til patentet frem med sin påstand, kan vedkommende

som et alternativ til at patent kjennes ugyldig, få dom for at patentet skal overføres til vedkommende, jf. patentloven § 53 første ledd. Tilsvarende gjelder for adgangen til å fremsette innsigelser mot et meddelt patent i innsigelsesperioden, jf. patentloven § 24. Dette flertallet registrerer at lovutkastet ikke inneholder slike bestemmelser for administrativ overprøving. Dette vil etter ordlyden i lovutkastet innebære at enhver vil kunne kreve et patent satt til side som ugyldig fordi det er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen, og at overføring til den berettigede ikke vil være noe alternativt utfall i disse tilfellene. Det vil være en lite heldig løsning. Dette flertallet tolker lovutkastet slik at Regjeringens mening fornuftigvis har vært at en begjæring om administrativ overprøving ikke skal kunne begrunnes med at patentet er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen. Dette er etter dette flertallets syn en rimelig løsning, bl.a. fordi slike saker vil kunne reise spørsmål som er lite egnet for administrativ behandling.

Dette flertallet mener imidlertid at det vil være en fordel at det fremgår klart av lovteksten at en begjæring om administrativ overprøving ikke kan begrunnes med at patentet er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen og fremmer derfor forslag om at første ledd første punktum i forslaget til ny § 52 d skal lyde:

"Ny § 52 d første ledd første punktum skal lyde:

Begjæring om administrativ overprøving kan bare begrunnes med at patentet er meddelt i strid med vilkårene i §§ 1 til 2, *men likevel ikke med at patentet er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen, jf. § 1 første ledd.*"

Dette flertallet har merket seg at det i lovutkastet § 52 e tredje ledd legges opp til at avgjørelser fra Patentstyret der en begjæring om administrativ overprøving tas helt eller delvis til følge, skal kunne bringes inn for domstolene for overprøving, samtidig som det foreslås at avgjørelser der begjæringen avvises eller avslås, ikke skal kunne bringes inn for domstolene. I det sistnevnte tilfellet vil imidlertid den som har fått en begjæring om administrativ overprøving avvist eller avslått, stå fritt til å anlegge vanlig ugyldighetssøksmål om patentet for domstolene, men det vil da ikke være Patentstyrets avgjørelse i saken om administrativ overprøving som er søksmåls-gjenstand, slik at det vil skje en prøving av gyldigheten helt uavhengig av saken om administrativ overprøving. Dette flertallet slutter seg til det foreslåtte opplegget.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosisalistisk Venstre-

parti og Senterpartiet, viser til at patentloven § 63 inneholder bestemmelser om at Oslo tingrett er tvunget verneing i en rekke saker om patenter, bl.a. om ugyldighet og om visse avgjørelser fra Patentstyret. Regjeringen har ikke foreslått endringer i denne bestemmelsen i forbindelse med forslaget om å innføre en ordning med administrativ overprøving. Dette flertallet peker på at det vil være i best samsvar med systemet ellers at Oslo tingrett også er tvunget verneing ved domstolsprøving av avgjørelser der Patentstyret helt eller delvis tar en begjæring om administrativ overprøving til følge, og dette flertallet går ut fra at det beror på en forglemmelse at Regjeringen ikke har foreslått det. Dette flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag om endring i patentloven § 63:

"§ 63 første ledd skal lyde:

§ 63. Følgende søksmål reises ved Oslo tingrett:

1. søksmål angående retten til en oppfinnelse som det er søkt om patent på,
2. søksmål angående prøvelse av avgjørelse hvorved Patentstyrets annen avdeling avslår en søknad om patent, opphever et patent eller opprettholder en beslutning i Patentstyrets første avdeling om å oppheve et patent, jf. § 27 tredje ledd,
3. søksmål angående begjæring om patentbegrensning, jf. § 39 d tredje ledd,
4. søksmål angående ugyldigkjennelse eller overføring av patent, jf. §§ 52 og 53,
5. *søksmål* angående tvangslisens, jf. §§ 50 og 50 a, og
6. *søksmål angående begjæring om administrativ overprøving, jf § 52 e tredje ledd.*"

Dette flertallet kan ikke se at ovennevnte tiltak vil motvirke harmonisering av patentretten i Europa. Ønsket om harmonisering knytter seg først og fremst til de materielle reglene, og forslagene berører overhodet ikke disse reglene. Forslaget om å innføre administrativ overprøving av patenter innebærer bare at det blir åpnet for et alternativ til domstolsbehandling, og dette flertallet kan vanskelig se hvordan dette kan føre til usikkerhet eller uforutsigbarhet så lenge Patentstyret skal behandle saken etter de samme regler som ved søknadsbehandlingen og ved en eventuell domstolsprøving. Slike saker vil videre reise de samme problemstillinger som Patentstyret håndterer under søknads- og innsigelsesbehandlingen, slik at Patentstyret har de beste forutsetninger for å behandle slike saker på en betryggende måte. Dette flertallet viser dessuten til at enkelte land som er tilsluttet Den europeiske patentkonvensjonen har lignende ordninger med administrativ overprøving, for eksempel Danmark.

Komiteeens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, har også merket seg at mulighetene for å få belyst de etiske sidene under en domstolsbehandling av gyldigheten av et patent blir styrket. Flertallet legger avgjørende vekt på at det ved et norsk EPO-medlemskap vil være mulig å sette til side EPO-patenter som ugyldige i Norge gjennom norsk domstolsbehandling og administrativ overprøving, dersom patentet menes å stride mot offentlig orden og moral. Flertallet støtter forslaget om at domstolene gis anledning til å innhente rådgivende uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker, dersom et europeisk patent blir angrepet i Norge med den begrunnelse at det strider mot offentlig orden og moral. Flertallet mener at forslaget om å åpne adgangen for domstolene til å innhente uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker, vil legge til rette for et bredere og grundigere avgjørelsesgrunnlag i gyldighetssaker for domstolene ved å sikre en god belysning av sakens etiske sider. Slik forslaget er utformet mener flertallet at hensynet til å sikre en god fremdrift i saken og partenes rettssikkerhet er godt ivaretatt. Flertallet er kjent med at Den etiske nemnden for patentsaker bare har behandlet to saker siden den ble opprettet. Flertallet er bekymret for at det kan være flere saker som nemnden burde vært brakt inn i. Etter Regjeringens lovforslag vil det være opp til Patentstyret og domstolene om nemnden skal bringes inn i en sak.

Flertallet ber Regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i patentloven som åpner for at Den etiske nemnden på selvstendig grunnlag kan gå inn i og gi uttalelse om patentsøknader, på grunnlag av patentlovens § 1 b. Denne initiativretten skal gjelde søknader fremmet til det norske Patentstyret samt søknader fremmet til EPO med sikte på gyldighet i Norge. Initiativretten skal gjelde for samme tidsperiode som administrativ overprøving kan gjøres.

Flertallet vil understreke at de avbøtende tiltak som Norge innførte i forbindelse med tilslutning til EUs patentdirektiv (Innst. S. nr. 220 (2002-2003)), stadfester at Norge skal være blant de mest restriktive europeiske land når det gjelder oppfinneshøyde og patent på genetisk materiale, samt blant de ledende land når det gjelder oppfyllelse av Biodiversitetskonvensjonen.

Flertallet viser til at det under komitéhøringen ble uttrykt bekymring for at en norsk tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen vil påvirke Norges rolle som pådriver for at utviklingslandenes interesser skal ivaretas i internasjonale forhandlinger om patentspørsmål.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Justisdepartementets brev til komiteen datert 14. mai 2007 (vedlagt) der dette er omtalt, og vektlegger at Regjeringens målsetting om at Norge skal spille en aktiv brobyggerrolle mellom OECD-landene og utviklingslandene står fast, og at dette ikke blir berørt av norsk tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen. Det vises i denne forbindelse til Soria-Moria-erklæringen, der det fremgår at Norge skal støtte utviklingslandenes krav om reforhandling av avtalen om patentrettigheter (TRIPS-avtalen). Dette flertallet ber Regjeringen vurdere i hvilken grad de avbøtende tiltak har blitt aktualisert i Patentstyrets arbeid i løpet av perioden de har vært gjeldende, og hvilken effekt de har hatt for norsk patentpraksis, og eventuelt foreslå justeringer slik at tiltakene kan fungere i tråd med intensjonen.

Komiteeens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Norge har over tid har vært støttespiller for utviklingslandene og brobygger i forhold til utviklingslandenes krav om suverenitet over egne biologiske ressurser. Hovedkrav fra utviklingslandenes side er at bio-prospektører skal måtte ha tillatelse til å ta ut genetisk materiale, samt avtale om overskuddsdeling ved kommersialisering av slikt materiale. Begrunnelse for et slikt krav, som stadfestet i FNs konvensjon om biologisk mangfold, er blant annet et ønske om å styrke den lokale legitimiteten for bevaring av biologisk mangfold. Flere utviklingsland har innført eget slikt lovverk, såkalt sui generis-lovverk.

Flertallet er kjent med at Regjeringen arbeider med oppfølging av NOU 2004:28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (naturmangfoldloven). Flertallet viser til muligheten for å signalisere et norsk sui generis-lovverk i forbindelse med dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at Regjeringen også foreslår nytt regelverk som ikke er en forutsetning for å kunne tiltre EPC og som vil fremstå som særlige norske regler. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til forslaget om å gi domstolene adgang til å innhente en rådgivende uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker i § 52a. Disse medlemmer mener dette er en regel som kan motvirke en harmonisering av patentretten på europeisk nivå og skape unødig uforutsigbarhet. Disse medlemmer mener at konsekvensene av et slikt forslag må utredes nærmere og at dette forslaget derfor sendes tilbake til Regjeringen for grundigere utredning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere konsekvenser av en gjennomføring av en regel der domstolene gis adgang til å innhente uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker."

Disse medlemmer viser også til forslaget i § 52 b om en adgang til administrativ overprøving av patenters gyldighet også er en endring utover hva som er nødvendig for tiltredelse av EPC. Disse medlemmer mener at dette spørsmålet er lite utredet og at det kan ha som konsekvens forlengelse av saker om gyldighet fordi partene vil bringe saker som har vært til administrativ overprøving videre inn for domstolene. Disse medlemmer mener derfor at spørsmålet om adgang til en administrativ overprøvingsadgang i patentsaker i forslaget § 52 b sendes tilbake til Regjeringen for en grundigere utredning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere konsekvenser av en gjennomføring av en regel om administrativ overprøving av patenters gyldighet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, viser til at beskyttelse av ideer blir viktig i alle kunnskapsbaserte økonomier. Når det gjelder produktpatent på legemidler så var Finland og Norge de siste landene i Europa som åpnet opp for dette. Legemidler med fremgangsmåtepatent får en stadig dårligere beskyttelse som følge av nye innovative fremstillingsmåter. Disse medlemmer viser til at Finland har gjennomført regler slik at legemidler med fremgangsmåtepatent ikke settes på den finske byttelisten.

Disse medlemmer mener at en harmonisering av norsk patentpolitikk vil gjøre det mer attraktivt for norske og utenlandske virksomheter å etablere forskningsbasert virksomhet i Norge. Disse medlemmer er av den oppfatning at retningslinjene for opptak av legemidler på byttelisten må endres slik at kopiprodukter ikke kan føres opp på denne så lenge fremgangsmåtepatentet løper.

Komitens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen arbeider for å få innført obligatoriske krav om opprinnelsesangivelse og sporbarhet i all internasjonal patentrett, for biologisk materiale og tradisjonell kunnskap, for å støtte opp om formålet til FN's konvensjon om biologisk mangfold. Flertallet

ber Regjeringen videreføre og prioritere dette viktige arbeidet.

Medlemmen i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfohn, syner til Stortinget si handsaming av implementeringa av EU sitt patentdirektiv i EØS-avtalen. Representantane for Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet røysta i mot denne implementeringa ut frå grunnleggjande etiske innvendingar mot å opna for patent på levande materiale. Kristelig Folkeparti og Venstre tok òg dissens i dåverande regjering på å tilrå overfor Stortinget å implementera direktivet. For Kristelig Folkeparti sin del vart det vist til omsynet til menneskeverdet, til miljøet og til utviklingslanda sine interesser i grunnjevninga av kvifor Kristelig Folkeparti ikkje kunne slutta seg til implementeringa av patentdirektivet. Den dåverande regjeringa innførde fleire tiltak for å sikra at implementeringa av patentdirektivet ikkje skulle føra til negative konsekvensar for menneskeverd, miljø og utviklingslanda sine interesser. Det vart lagt til grunn at Patentstyret skulle føra ei restriktiv patentpraksis, det vart oppretta ei etisk nemnd som Patentstyret kunne rådføra seg med, og det vart stilt krav om at patentsøkjar skulle oppgje kjelde til biologisk materiale som var nytta i oppfinninga. Dette var etter Kristelig Folkeparti sitt syn ikkje tilstrekkjeleg til å kunne tilrå ei implementering, sjølv om tiltaka isolert sett var positive.

Denne medlemmen syner til at med ratifiseringa av EU sin patentkonvensjon (EPC) vert Noreg ordinær medlem av Den europeiske patentorganisasjonen (EPO). Bedrifter som ynskjer patentsikring i Noreg kan dermed oppnå det gjennom søknad til Den europeiske patentorganisasjonen, som då legg sin patenteringspraksis til grunn for sakshandsaminga. EPO legg ikkje til grunn nokre av dei avbøtande tiltaka som vart innført i Noreg saman med implementeringa av patentdirektivet. Etter denne medlemmen si meining representerar difor ratifiseringa av EPC ei reell utvatning av dei avbøtande tiltaka, som sjølv talspersonar for parti som røysta for implementeringa av direktivet understreka betydninga av.

Denne medlemmen meiner òg at det vert klårt vanskelegare for Noreg å vera ein truverdig brubyggjar mellom u-lands interesser og i-landsinteresser som medlem av EPO. I saker med potensiell konflikt mellom rike og fattige land kan vanskeleg Noreg stå fram med ei uavhengig røyst når ein samstundes er medlem i ein interesseorganisasjon som hevdar synspunkta til rike, industrialiserte land.

På dette grunnlaget vil denne medlemmen røysta mot framlegget frå Regjeringa om å ratifisera Den europeiske patentkonvensjonen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre sammen med bl.a. regjeringspartiene Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte mot at Norge skulle implementere EUs patentdirektiv i EØS-avtalen. Dette medlem ser imidlertid ikke at det standpunktet skulle stå i motstrid til det å støtte norsk tiltrødelse til Den europeiske patentkonvensjonen. Dette medlem legger til grunn at de regjeringspartiene som i sin tid stemte mot implementering av patentdirektivet, gjennom Regjeringens forarbeid i saken har sikret at nødvendige tiltak er iverksatt, bl.a. en fortsatt restriktiv praktisering for å motvirke at det blir for enkelt å få patent og at patentbeskyttelsen strekkes for langt. Ikke minst er dette viktig innenfor utnyttelse av biologisk materiale.

Dette medlem viser videre til at flere høringsinstanser påpeker behovet for at Norge må arbeide aktivt for å få innført obligatoriske krav om opprinnelsesangivelse og sporbarhet også i internasjonale patentsøknader, spesielt for biologisk materiale. Et slikt krav er etter dette medlems syn meget betimelig.

Dette medlem understreker også at en tiltrødelse til Den europeiske patentkonvensjonen vil medføre at det både blir enklere og rimeligere for norsk næringsliv og norske bedrifter å søke patent i landene tilknyttet EPC, hvilket selvfølgelig er positivt.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere konsekvenser av en gjennomføring av en regel der domstolene gis adgang til å innhente uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere konsekvenser av en gjennomføring av en regel om administrativ overprøving av patenters gyldighet.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, bortsett fra § 52 d første ledd første punktum som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, og § 63 første ledd som fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter m.m. (gjennomføring av Den europeiske patentkonvensjonen)

I

I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter blir det gjort disse endringane:

§ 1 skal lyde:

Innenfor ethvert teknisk område har den som har gjort en oppfinnelse som kan utnyttes industrielt, eller den som oppfinnerens rett er gått over til, i overensstemmelse med denne lov rett til etter søknad å få patent på oppfinnelsen og derved oppnå enerett til å utnytte den i nærings- eller driftsøyemed.

- Som oppfinnelser anses ikke noe som bare utgjør
1. oppdagelser, vitenskapelige teorier og matematiske metoder,
 2. kunstneriske frembringelser,
 3. planer, regler eller metoder for utøvelse av intellektuell virksomhet, for spill eller forretningsvirksomhet, eller programmer for datamaskiner,
 4. fremleggelse av informasjon.

Oppfinnelser kan patenteres også når de gjelder et produkt som består av eller inneholder biologisk materiale, eller en fremgangsmåte for å fremstille, behandle eller anvende biologisk materiale. Biologisk materiale som er isolert fra sitt naturlige miljø eller fremstilt ved hjelp av en teknisk fremgangsmåte, kan være gjenstand for en oppfinnelse selv om det allerede forekommer i naturen. Med biologisk materiale forstås i denne lov materiale som inneholder genetisk informasjon, og som kan formere seg selv eller kan formeres i et biologisk system.

Patent meddeles ikke på plantesorter eller dyrerasser. Oppfinnelser som gjelder planter eller dyr, kan derimot patenteres hvis utøvelsen av oppfinnelsen ikke er teknisk begrenset til en bestemt plantesort eller dyrerase. Kongen kan i forskrift fastsette hva som skal regnes som plantesort eller dyrerase.

Patent meddeles ikke på vesentlig biologiske fremgangsmåter for fremstilling av planter eller dyr. Med vesentlig biologisk fremgangsmåte forstås i denne lov en fremgangsmåte som i sin helhet beror på naturlige fenomener som krysning eller utvelgning. Patent kan derimot meddeles på mikrobiologiske fremgangsmåter eller andre tekniske fremgangsmåter eller et produkt som er fremstilt ved slike fremgangsmåter. Med mikrobiologisk fremgangsmåte forstås i denne lov enhver fremgangsmåte som an-

vender, utføres på eller fremstiller et mikrobiologisk materiale.

Patent meddeles ikke på fremgangsmåter for kirurgisk behandling, terapi eller diagnostisering, som foretas på mennesker eller dyr. Denne bestemmelse er ikke til hinder for meddelelse av patent på produkter, herunder stoffer eller stoffblandinger, til bruk i slike fremgangsmåter.

§ 2 fjerde ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd om at oppfinnelsen skal være ny er ikke til hinder for at patent meddeles på kjente stoffer eller kjente stoffblandinger til anvendelse i fremgangsmåter som nevnt i § 1 sjette ledd, såfremt anvendelsen av stoffet eller stoffblandingen ikke er kjent ved noen av disse fremgangsmåter.

§ 39 a andre ledd skal lyde:

Begjæring om patentbegrensning skal inngis skriftlig til Patentstyret. Begjæringen kan ikke fremsettes før innsigelsesperioden er utløpt og eventuelle innsigelser er endelig avgjort. Er det reist søksmål om overføring av patentet eller er det tatt utlegg i det, kan begjæring om patentbegrensning ikke fremsettes før søksmålet er endelig avgjort eller utlegget er bortfalt. *Dersom patenthaver begjærer eller har begjært begrensning eller opphevelse av et europeisk patent ved Det europeiske patentverket, skal Patentstyret stanse behandlingen av en begjæring som nevnt i første punktum inntil Det europeiske patentverket har truffet endelig avgjørelse i saken. Patentstyret gjenopptar deretter behandlingen av begjæringen, med mindre det var fullt samsvar mellom denne og begjæringen patenthaver fremsatte overfor Det europeiske patentverket.*

§ 39 b andre ledd skal lyde:

Finner Patentstyret at det ikke er noe til hinder for at begjæringen imøtekommes, skal patentet begrenses i samsvar med begjæringen. *Begrensningen har virkning fra den dag patentsøknaden ble inngitt.*

§ 52 første ledd skal lyde:

Et patent kan kjennes helt eller delvis ugyldig ved dom dersom

- 1) det er meddelt til tross for at vilkårene i §§ 1 til 2 ikke er oppfylt,
- 2) det gjelder en oppfinnelse som ikke er så tydelig beskrevet at en fagkyndig på grunnlag av beskrivelsen kan utøve den,
- 3) det omfatter noe som ikke fremgikk av søknaden da den ble inngitt,
- 4) patentvernets omfang er blitt utvidet etter at patentet ble meddelt, eller
- 5) det er endret etter begjæring om patentbegrens-

ning på en slik måte at patentvernets omfang er blitt uvidet.

Dersom patentet er delvis ugyldig og det kan opprettholdes i begrenset form ved å endre patentkravene i samsvar med begjæring fra patenthaveren, skal patentet opprettholdes i samsvar med begjæringen.

§ 52 femte ledd skal lyde:

Dom som nevnt i første ledd har virkning fra den dag patentsøknaden ble inngitt.

Nye §§ 52 a til 52 e skal lyde:

§ 52 a. Reiser søksmål som nevnt i § 52 spørsmål om patentet er meddelt i strid med § 1 b, kan retten innhente en rådgivende uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker, jf. § 15 a.

Retten skal ta stilling til om uttalelse skal innhentes straks etter at tilsvaret er inngitt. Anmodningen om uttalelse skal være skriftlig og begrunnet. Partene skal gis anledning til å uttale seg om uttalelse skal innhentes og om utformingen av anmodningen. Anmodningen skal sendes til partene samtidig som den sendes til nemnden. Partene gis samtidig en frist på inntil tre uker for å avgi skriftlig uttalelse til nemnden.

Nemnden skal avgi sin uttalelse innen tre måneder etter foreleggelsen. Nemndens uttalelse skal være skriftlig og begrunnet og skal avgis av en fulltallig nemnd om ikke nemndens leder ut fra sakens karakter finner at det er tilstrekkelig at tre medlemmer behandler saken. Nemndens medlemmer skal søke å avgi en felles uttalelse. Uttalelsen skal sendes retten og partene.

Retten skal gi partene en frist på tre uker til å innge skriftlige kommentarer til nemndens uttalelse. Hovedforhandling i saken kan først avholdes etter at denne fristen er utløpt.

Saksdokumentene i saker der nemnden avgir uttalelse til domstolene er ikke omfattet av offentliglova. Enhver har rett til innsyn i en uttalelse hos nemnden etter at dom er avsagt.

§ 52 b. Enhver kan overfor Patentstyret fremsette begjæring om at et patent skal erklæres helt eller delvis ugyldig ved avgjørelse av Patentstyret (administrativ overprøving).

Begjæring om administrativ overprøving skal innleveres skriftlig til Patentstyret og skal:

- a) oppgi navnet og adressen til den som har innlevert begjæringen,
- b) oppgi hvilket patent den gjelder,
- c) oppgi hvilke grunner begjæringen bygger på, og
- d) inneholde nødvendig dokumentasjon av forhold som påberopes til støtte for begjæringen.

Begjæringen skal i tillegg oppfylle de vilkårene som er fastsatt av Kongen ved forskrift, og det skal betales fastsatt avgift.

Dersom begjæringen ikke oppfyller vilkårene i annet ledd, § 52 c eller § 52 d første ledd første punktum, skal Patentstyret gi en rimelig frist for uttalelse og om mulig retting av feilene. Blir feilene ikke rettet innen utløpet av fristen, skal begjæringen avvises dersom Patentstyret ikke finner at det bør gis ny frist for retting.

Patentstyret kunngjør at begjæring om administrativ overprøving er innlevert og forelegger denne for patenthaveren som skal gis anledning til å uttale seg om begjæringen. Den som begjærer administrativ overprøving, skal gi melding om dette i rekommandert brev til alle lisenshavere som er registrert i patentregisteret med adresse. Dokumenteres det ikke at det er gitt slik melding, kan Patentstyret fastsette en frist for å gi melding. Oversittes fristen, skal begjæringen avvises.

Er det innlevert to eller flere begjæringer om administrativ overprøving av det samme patentet, kan Patentstyret forene sakene dersom ingen av partene fremsetter en begrunnet innvendig mot dette.

Patentstyret kan behandle en begjæring om administrativ overprøving selv om patentet er opphørt eller opphører etter §§ 51 eller 54 dersom den som har begjært overprøving har rettslig interesse i å få prøvet spørsmålet etter at patentet er opphørt.

Patentstyret kan ta hensyn til forhold som ikke er berørt i begjæringen om overprøving.

Enhver kan kreve innsyn i dokumentene i sak om administrativ overprøving. Bestemmelsene i § 22 femte og sjette ledd gjelder tilsvarende.

§ 52 c. Begjæring om administrativ overprøving kan ikke fremsettes før innsigelsesfristen er utløpt eller så lenge en innsigelsessak eller sak om patentbegrensning begjært av patenthaver ikke er endelig avgjort. Det samme gjelder så lenge en sak om patentet ved domstolene ikke er endelig avgjort. Dersom det reises sak for domstolene om patentet før det er truffet endelig avgjørelse i sak om administrativ overprøving, skal Patentstyret stanse behandlingen inntil rettssaken er endelig avgjort dersom administrativ overprøving er begjært av andre enn patenthaveren. Den som har begjært administrativ overprøving, kan ikke reise søksmål om patentet mens overprøvingssaken pågår for Patentstyret.

Begjæring om administrativ overprøving kan ikke fremsettes av en part som tidligere har anlagt sak for domstolene om gyldigheten av patentet dersom reglene om rettskraft er til hinder for at det anlegges ny sak for domstolene om patentet.

§ 52 d. Begjæring om administrativ overprøving kan bare begrenses med at patentet er meddelt i strid med vilkårene i §§ 1 til 2, men likevel ikke med at patentet er meddelt til en annen enn den som er berettiget til oppfinnelsen, jf. § 1 første ledd. Er Patentstyret i tvil om patentet er meddelt i strid med § 1 b, skal Patentstyret innhente en rådgivende uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker.

Dersom Patentstyret kommer til at patentet er meddelt i strid med §§ 1 til 2, erklæres det ugyldig dersom ikke ugyldighetsgrunnen kan avhjelpest ved at patentet endres. Patentet kan bare opprettholdes i endret form når patenthaver er enig i de endringer Patentstyret vil gjøre. Dersom patenthaver ikke er enig i endringene, skal patentet erklæres ugyldig. Dersom det ikke er grunnlag for å imøtekomme begjæringen helt eller delvis skal Patentstyret avslå begjæringen og erklære at patentet opprettholdes.

Blir patentet opprettholdt i endret form, skal patenthaver betale fastsatt avgift for endringen av patentet innen en fastsatt frist. Betales ikke avgiften rettidig, skal patentet erklæres ugyldig.

Avgjørelse om å erklære et patent helt eller delvis ugyldig har virkning fra den dag patentsøknaden ble inngitt. Patentstyret skal kunngjøre avgjørelsen.

§ 52 e. Avgjørelsen av en begjæring om administrativ overprøving i Patentstyrets første avdeling kan påklages til Patentstyrets annen avdeling av den parten som avgjørelsen har gått imot. Klage må være innkommet til Patentstyret innen to måneder fra den dag melding om avgjørelsen ble sendt vedkommende part. Det skal betales fastsatt avgift. I motsatt fall opptas ikke klagen til behandling.

Klagen skal oppgi

- a) klagerens navn og adresse,
- b) avgjørelsen som det klages over,
- c) hvilken endring som ønskes i avgjørelsen, og
- d) hvilke grunner klagen bygger på.

Klagen skal i tillegg oppfylle de vilkårene som er fastsatt av Kongen ved forskrift. § 52 b tredje ledd gjelder tilsvarende så langt den passer.

Avgjørelse fra Patentstyret i sak om administrativ overprøving hvor patentet erklæres ugyldig eller endres, kan ikke bringes inn for domstolene senere enn to måneder etter at melding om avgjørelsen ble sendt den part som avgjørelsen går imot. Orientering om søksmålsfristen skal inntas i meldingen. Avgjørelse fra Patentstyret hvor en begjæring om administrativ overprøving avvises eller avslås kan ikke bringes inn for domstolene.

§ 55 skal lyde:

Når et patent bortfaller, kjennes *eller erklæres* ugyldig, *overføres, erklæres* opphørt *eller opprettholdes i endret form*, skal Patentstyret *kunngjøre* det.

§ 61 første ledd skal lyde:

I sivile saker om patentinngrep kan frifinnelse ikke bygges på at patentet er ugyldig eller kan kreves overført, jf §§ 52 og 53, uten at det først er avsagt dom for patentets ugyldighet eller overføring. Frifinnelse kan likevel bygges på at patentet er opphevet eller overført etter § 25, *eller er erklært ugyldig etter § 52 d.*

§ 63 første ledd skal lyde:

§ 63. Følgende søksmål reises ved Oslo tingrett:

1. søksmål angående retten til en oppfinnelse som det er søkt om patent på,
2. søksmål angående prøvelse av avgjørelse hvorved Patentstyrets annen avdeling avslår en søknad om patent, opphever et patent eller opprettholder en beslutning i Patentstyrets første avdeling om å oppheve et patent, jf. § 27 tredje ledd,
3. søksmål angående begjæring om patentbegrensning, jf. § 39 d tredje ledd,
4. søksmål angående ugyldigkjennelse eller overføring av patent, jf. §§ 52 og 53,
5. *søksmål* angående tvangslisens, jf. §§ 50 og 50 a, og
6. *søksmål angående begjæring om administrativ overprøving, jf. § 52 e tredje ledd.*

Nye §§ 63 a til 63 d skal lyde:

§ 63 a. I saker om inngrep i eller gyldigheten av et europeisk patent kan retten stanse saken inntil Det europeiske patentverket har truffet en endelig avgjørelse i sak om opphevelse eller begrensning av patentet eller inntil patentet ikke lenger kan oppheves av Det europeiske patentverket.

§ 63 b. Søksmål om retten til å få meddelt europeisk patent hører under norsk domstol dersom:

- a) søksmål anlegges mot noen som søker om europeisk patent og har bopel eller hovedkontor i Norge,
- b) den som krever retten har bopel eller hovedkontor i Norge og søkeren ikke har bopel eller hovedkontor i en stat som er part i den europeiske patentkonvensjonen, eller
- c) partene har avtalt skriftlig, eller muntlig med skriftlig bekreftelse, at søksmål skal reises ved norsk domstol.

Søksmål om retten til å få meddelt europeisk patent mellom arbeidsgiver og arbeidstager på en oppfinnelse gjort av en arbeidstager hører under norsk domstol dersom:

- a) arbeidstageren hovedsakelig er sysselsatt i Norge, eller, dersom det ikke kan fastslås i hvilken stat vedkommende hovedsakelig er sysselsatt, arbeidstageren er tilknyttet forretningssted i Norge, eller

- b) partene har avtalt skriftlig, eller muntlig med skriftlig bekreftelse, at søksmål skal reises ved norsk domstol og slik avtale er i samsvar med den stats lov som får anvendelse på ansettelsesforholdet.

Dersom norsk lov gjelder for arbeidsavtalen kan det ikke gyldig avtales at søksmål som nevnt i leddet her skal reises ved utenlandsk domstol. I søksmål etter leddet her skal den stats rett der arbeidstageren hovedsakelig er sysselsatt, eller, dersom dette ikke kan fastslås, den stats rett der forretningssted som arbeidstageren er tilknyttet ligger, legges til grunn for avgjørelsen.

§ 63 c. Søksmål om retten til å få meddelt europeisk patent skal avvises dersom en sak mellom de samme parter om den samme søknadsgjenstanden er anlagt tidligere ved domstol eller annet organ i en annen stat som er part i den europeiske patentkonvensjonen. Er det fremsatt innsigelse mot å fremme sakens for den domstol eller det organ saken er anlagt for i utlandet, skal retten stanse saken inntil spørsmålet er rettskraftig avgjort.

§ 63 d. Rettskraftig avgjørelse avsagt i hvilken som helst stat som er part i den europeiske patentkonvensjonen i sak om retten til å få meddelt europeisk patent for en eller flere stater angitt i søknaden har uten videre bindende virkning og kan fullbyrdes her i riket. Det skal ikke finne sted noen prøving av avgjørelsens gyldighet eller kompetansen til den domstol eller det organ som har avsagt avgjørelsen. Avgjørelsen har ikke slik virkning dersom:

- a) en som søker om europeisk patent og ikke har bestridt kravet godtgjør at dokumentet som påbegynte sak som nevnt i første punktum ikke ble fremlagt for vedkommende slik at denne kunne ta til motmæle, eller
- b) en søker godtgjør at avgjørelse som nevnt i første punktum er uforenlig med en annen avgjørelse avsagt i en stat som er part i den europeiske patentkonvensjonen mellom de samme parter, og at denne saken ble igangsatt tidligere enn den som resulterte i avgjørelsen som kreves anerkjent.

Nytt kapittel 10 a skal lyde:

Kapittel 10 a. Europeiske patenter

§ 66 a. Et europeisk patent er et patent som er meddelt av Det europeiske patentverket etter konvensjonen om meddelelse av europeiske patenter 5. oktober 1973 (den europeiske patentkonvensjonen). En europeisk patentsøknad er en søknad om slikt patent.

Søknad om europeisk patent inngis til Det europeiske patentverket eller til Patentstyret som videre sender den til Det europeiske patentverket innen fastsatt frist. Europeisk avdelt søknad som nevnt i den

europiske patentkonvensjonen artikkel 76 må likevel inngis direkte til Det europeiske patentverket.

§ 66 b. Europeisk patent er meddelt når Det europeiske patentverket har kunngjort sin beslutning om dette. Dersom det er angitt at patentet, skal gjelde i Norge, har patentet samme virkning som patenter meddelt av Patentstyret og følger de samme bestemmelsene når vilkårene i § 66 c første ledd er oppfylt.

Avgjørelse fra Det europeiske patentverket om helt eller delvis å oppheve eller begrense et europeisk patent har samme virkning her i riket som tilsvarende avgjørelser fattet av Patentstyret. Avgjørelsen har virkning allerede fra den dag patentsøknaden ble innlagt. Bestemmelsene i §§ 39 e og 55 gjelder tilsvarende. For at et patent etter avgjørelse fra Det europeiske patentverket skal ha virkning her i riket i endret form, må dessuten vilkårene i § 66 c første ledd være oppfylt.

§ 66 c. For at et europeisk patent skal få virkning her i riket, må patenthaveren innen den frist Kongen fastsetter sende en oversettelse til norsk av den tekst som ligger til grunn for beslutningen om å meddele patentet til Patentstyret og betale fastsatt avgift. Det samme gjelder når Det europeiske patentverket beslutter at et europeisk patent skal opprettholdes i endret form etter innsigelses- eller klagebehandling eller ved sentralisert patentbegrensning. Bestemmelsene i § 72 første ledd gjelder tilsvarende ved oversettelse av frister etter leddet her. Beslutes det at en fristoversittelse ikke skal få virkning, skal Patentstyret kunngjøre det.

Oversettelser skal holdes tilgjengelige for enhver. Dette gjelder likevel ikke før en europeisk patentsøknad er blitt publisert av Det europeiske patentverket.

Når Det europeiske patentverket har kunngjort sin beslutning om å meddele patentet og vilkårene i første ledd er oppfylt, skal Patentstyret kunngjøre at patentet gjelder her i riket. Det samme gjelder når et europeisk patent etter beslutning fra Det europeiske patentverket skal opprettholdes i endret form.

§ 66 d. Har noen i god tro begynt å utnytte oppfinnelsen i nærings- eller driftsøyemed her i riket eller gjort vesentlige forberedelsestiltak til det etter at frister som nevnt i § 66 c er oversittet, men før det er kunngjort at fristoversittelsen ikke får virkning, kan vedkommende uten hinder av patentet fortsette utnyttelsen på tilsvarende måte. Bestemmelsen i § 74 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 66 e. For europeiske patenter skal det betales fastsatt årsavgift til Patentstyret for hvert år fra året etter

at Det europeiske patentverket kunngjorde sin beslutning om å meddele patentet. Bestemmelsene i §§ 42 og 51 gjelder tilsvarende.

§ 66 f. En europeisk patentsøknad som gjelder for Norge og som Det europeiske patentverket har fastsatt inngivelsesdag for, har samme virkning som en søknad innlevert her i riket denne dag. Har søknaden etter den europeiske patentkonvensjonen prioritet fra en tidligere dag enn inngivelsesdagen, gjelder denne prioriteten også her i riket.

Ved anvendelsen av § 2 annet ledd annet punktum skal kunngjøring etter den europeiske patentkonvensjonen artikkel 93 likestilles med at søknaden holdes allment tilgjengelig etter § 22. Dette gjelder også kunngjøring som nevnt i konvensjonen artikkel 153 nr. 3 og 4 når slik kunngjøring likestilles med kunngjøring etter artikkel 93.

§ 66 g. Når en europeisk patentsøknad er blitt publisert etter den europeiske patentkonvensjonen og søkeren har innsendt til Patentstyret en oversettelse til norsk av patentkravene slik de er publisert, skal Patentstyret kunngjøre dette og holde oversettelsen tilgjengelig for enhver.

Utnytter noen i nærings- eller driftsøyemed en oppfinnelse som er gjenstand for en europeisk patentsøknad og som er kunngjort etter første ledd, gjelder bestemmelsene om patentinngrep i loven her, bortsett fra § 57 og § 58 første ledd, dersom søknaden fører til patent i Norge. Patentvernet omfatter likevel bare det som fremgår av både de publiserte patentkravene og av patentkravene i det meddelte patentet. Dersom patentet er opphevet eller begrenset av Det europeiske patentverket, omfatter patentbeskyttelsen bare det som fremgår av de offentliggjorte endrede patentkrav.

Foreldelsesfristen for krav etter denne bestemmelsen begynner ikke å løpe før innsigelsesfristen for det europeiske patentet er utløpt eller Det europeiske patentverket har besluttet å opprettholde patentet etter innsigelsesbehandling.

§ 66 h. Avslås en europeisk patentsøknad, har dette samme virkning som om en søknad om patent her i riket ble avslått av Patentstyret.

Trekkes en europeisk patentsøknad eller angivelse av at søknaden skal omfatte Norge tilbake, eller skal søknaden eller angivelsen etter den europeiske patentkonvensjonen anses trukket tilbake, og søknaden ikke gjenopptas etter konvensjonen artikkel 121, har dette samme virkning som om en søknad om patent her i riket trekkes eller anses trukket tilbake hos Patentstyret.

§ 66 i. Samsvarer ikke oversettelse som nevnt i §§ 66 c eller 66 g med teksten på det språk som var behandlingsspråk ved Det europeiske patentverket, gjelder patentvernet her i riket bare så langt som det er samsvar mellom oversettelsen og teksten på behandlingsspråket. I sak om gyldigheten av patentet her i riket skal kun teksten på behandlingsspråket legges til grunn for avgjørelsen.

§ 66 j. Når søkeren eller patenthaveren sender en rettelse av oversettelse som nevnt i § 66 c til Patentstyret og betaler fastsatt avgift, gjelder den rettede oversettelsen. Bestemmelsene i § 66 c annet ledd gjelder tilsvarende. Patentstyret kunngjør at rettet oversettelse er innsendt. Når søkeren sender inn en rettelse av oversettelsen som nevnt i § 66 g, skal Patentstyret kunngjøre at ny oversettelse er inngitt og holde den tilgjengelige for enhver. Deretter gjelder den rettede oversettelsen.

Har noen i god tro begynt å utnytte oppfinnelsen i nærings- eller driftsøyemed her i riket på en måte som ikke gjorde inngrep i søkerens eller patenthaverens rett slik denne fremgikk av en tidligere oversettelse, eller gjort vesentlige forberedelsestiltak til det, da en rettet oversettelse begynte å gjelde, kan vedkommende uten hinder av søkerens eller patenthaverens rett fortsette utnyttelsen på tilsvarende måte. Bestemmelsen i § 74 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 66 k. Dersom Det europeiske patentverket bestemmer at en fristoversittelse med hensyn til en europeisk patentsøknad eller et europeisk patent ikke skal få virkning, gjelder dette også her i riket.

Har noen i god tro etter fristoversittelsen, men før Det europeiske patentverket har kunngjort at oversittelsen ikke får virkning, begynt å utnytte oppfinnelsen i nærings- eller driftsøyemed her i riket eller gjort vesentlige forberedelsestiltak til det, kan vedkommende uten hinder av patentet fortsette utnyttelsen på tilsvarende måte. Bestemmelsen i § 74 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 66 l. Har noen i god tro i nærings- eller driftsøyemed her i riket i perioden mellom avgjørelse fra Klagenemnden i Det europeiske patentverket og kunngjøring av avgjørelse fra Den utvidete klagenemnden i Det europeiske patentverket begynt, eller gjort vesentlige forberedelsestiltak til, å utnytte en oppfinnelse som er gjenstand for en publisert europeisk patentsøknad eller et publisert europeisk patent, kan vedkommende uten hinder av patentsøkerens eller patenthaverens rett fortsette utnyttelsen på tilsvarende måte. Bestemmelsen i § 74 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 66 m. Dersom en europeisk patentsøknad som er innlevert til et nasjonalt patentverk blir ansett trukket tilbake som følge av at søknaden ikke er sendt til Det europeiske patentverket innen fastsatt frist, skal Patentstyret etter begjæring fra søkeren anse søknaden som en søknad om patent her i riket når:

- a) begjæringen er fremsatt til den nasjonale myndighet som mottok søknaden innen tre måneder etter at søkeren ble gitt melding om at søknaden var ansett trukket tilbake, og
- b) begjæringen er oversendt til Patentstyret innen 20 måneder fra søknadens inngivelsesdag eller, dersom prioritet er begjært, fra prioritetsdagen.

Dersom vilkårene i første ledd er oppfylt, skal Patentstyret ta søknaden under behandling når søkeren innen en frist fastsatt av Kongen betaler fastsatt avgift og sender inn en oversettelse av søknaden til norsk. Oppfyller søknaden de formelle krav i den europeiske patentkonvensjonen, skal de tilsvarende krav i loven her anses oppfylt.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister § 37-3 nr. 52 blir opphevinga av lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter § 52 femte ledd oppheva.

III

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan gi nærmare overgangsreglar.

Oslo, i næringskomiteen, den 5. juni 2007

Lars Peder Brekk

leder

Øyvind Korsberg

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 14. mai 2007

St.prp. nr. 53 (2006-2007) Utenriksdepartementet og Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) Justis- og politidepartementet

Jeg viser til Næringskomiteens brev 10. mai 2007 der komiteen ber om svar på 15 spørsmål i tilknytning til St.prp. nr. 53 (2006-2007) og Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) vedrørende norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen og endringer i patentloven i den forbindelse. Svar på spørsmålene ligger ved.

Svarene er utarbeidet i samarbeid med Utenriksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet og Patentstyret.

St.prp. nr. 53 (2006-2007) og Ot.prp. nr. 33 (2006-2007)

Svar på spørsmål fra Næringskomiteen 10. mai 2007

INNLEDNING

Regjeringen arbeider for å legge til rette for verdiskaping og velferd bl.a. ved å utforme rammebetingelser som fremmer innovasjon. Soria Moria-erklæringens målsetning om å forbedre norsk patentpolitikk slik at norsk næringsliv kan sikre patentrettigheter på høyde med sine konkurrenter, er et sentralt element i dette arbeidet. Som nevnt i St.prp. nr. 53 (2006-2007) vil en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen være det mest egnede tiltaket for å gjøre det lettere for norske bedrifter å sikre seg patent for sine oppfinnelser ute i Europa samtidig som i Norge. Norske bedrifter vil få mulighet til å sikre seg patent ute i Europa samtidig som hjemme på samme vilkår som europeiske konkurrenter. I tillegg vil en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen medføre at Norge blir et mer attraktivt land å investere i for utenlandske innovative virksomheter.

Mange av spørsmålene fra Næringskomiteen gjelder etiske sider ved patentering av bioteknologiske oppfinnelser. Før de enkelte spørsmålene besvares, vil det derfor innledningsvis bli redegjort for regjeringens generelle syn på dette.

Selv om de fleste etiske problemstillinger ved bioteknologi er knyttet til forskning, produksjon og bruk, er adgangen til patentering av bioteknologiske oppfinnelser også et tema som reiser etiske spørsmål. Dagens patenteringsadgang i Norge er utformet slik at patentering ikke skal gå på bekostning av etiske verdier, og det er regjeringens vurdering at dette ikke

vil endres ved en tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen.

Da man innlemmet patentdirektivet i EØS-avtalen, ble det foretatt en gjennomgang av de etiske sidene ved patentering av bioteknologiske oppfinnelser og gjennomført en del tiltak for å møte de etiske utfordringene som patentering av slike oppfinnelser fører med seg. Den norske debatten er en del av en internasjonal debatt om de viktige etiske utfordringene som den bioteknologiske utviklingen har skapt.

En norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil bety at de fleste patenter som i dag meddeles av Patentstyret, i fremtiden vil bli meddelt av Det europeiske patentverket. Patenteringsvilkårene i Norge blir ikke endret, men de av tiltakene i forbindelse med patentdirektivet som har betydning for søknadsbehandlingen, vil ikke gjelde for behandlingen ved Det europeiske patentverket. Dette gjelder adgangen til å innhente uttalelser fra Den etiske nemnden for patentsaker, føringene om en restriktiv praksis ved visse bioteknologiske oppfinnelser og krav om opprinnelsesangivelse for biologisk og human materiale i patentsøknader for bioteknologiske oppfinnelser.

Dersom et europeisk patent blir angrepet i Norge med den begrunnelse at det strider mot offentlig orden og moral, vil det imidlertid kunne bli innhentet uttalelser fra Den etiske nemnden for patentsaker. Gjennom forslagene i Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) vil nemdsordningen og adgangen til å overprøve patenter bli styrket. Det foreslås innført en ordning med "administrativ overprøving" av patenter hos Patentstyret som også vil gjelde for europeiske patenter. Patentstyret skal ved administrativ overprøving forelegge saken for nemnden dersom det er tvil om patentet er ugyldig fordi kommersiell utnyttelse av oppfinnelsen strider mot offentlig orden og moral. Adgangen til å kreve administrativ overprøving kommer i tillegg til gjeldende ordning hvor gyldigheten av patenter kan angripes ved søksmål for domstolene. Også mulighetene til å få belyst de etiske sidene under en domstolsbehandling av gyldigheten foreslås styrket ved at det innføres en adgang for domstolene til å forelegge saken for Den etiske nemnden for patentsaker.

Det er viktig at Norge fastholder at utviklingslandenes interesser skal ivaretas i internasjonale forhandlinger om patentspørsmål. Det fremgår av Soria Moria-erklæringen at Norge skal støtte utviklingslandenes krav om reforhandling av avtalen om patentrettigheter (TRIPS-avtalen). Regjeringens målsetting

om at Norge skal spille en aktiv brobyggerrolle mellom OECD-landene og utviklingslandene står fast og vil ikke bli berørt av en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen. Et viktig element i brobyggerrollen er at Norge arbeider for å få innført et krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale og tradisjonell kunnskap i alle patentsøknader der dette er relevant.

SPØRSMÅL 1:

Da Norge gjennomførte Patentdirektivet lå det inne avbøtende tiltak i form av en etisk nemnd, en oppfordring til Patentstyret om å føre en restriktiv praksis samt et krav om at patentsøker oppgir kilden for biologisk materiale som er brukt i en oppfinnelse. Disse virkemidlene finnes ikke i EPO. Fridtjof Nansens Institutt fremholder i sin høringsuttalelse at dersom Norge blir medlem av EPO vil det på denne bakgrunn være lettere å søke EPO-patent enn norsk patent, slik at effekten av disse avbøtende tiltakene forvitrer. Hva er departementets vurdering av dette?

Etisk nemnd:

Ved innlemmelsen av EUs patentdirektiv i EØS-avtalen og gjennomføringen av direktivet i Norge i 2004 ble det som et av flere avbøtende tiltak fastsatt at Patentstyret skal innhente en rådgivende uttalelse fra en etisk nemnd dersom Patentstyret er i tvil om en patentsøknad skal avslås etter patentloven § 1 b, jf. § 15 a, det vil si i tilfeller hvor kommersiell utnyttelse av oppfinnelsen ville stride mot offentlig orden og moral. Også når det ved behandling av en innsigelse mot et meddelt patent er tvil om patentet skal oppheves etter § 1 b, skal Patentstyret innhente en rådgivende uttalelse fra Den etiske nemnden for patentsaker, jf. § 25. Patentloven § 1 b, som er i samsvar med patentdirektivet og den europeiske patentkonvensjonen, lyder:

Patent meddeles ikke hvis kommersiell utnyttelse av oppfinnelsen ville stride mot offentlig orden eller moral.

Utnyttelse av en oppfinnelse skal ikke anses for å stride mot offentlig orden eller moral bare fordi den er forbudt ved lov eller forskrift.

På grunnlag av første ledd kan det blant annet ikke meddeles patent på

1. fremgangsmåter for kloning av mennesker,
2. fremgangsmåter for å endre den genetiske identiteten til menneskers kjønnsceller,
3. anvendelse av menneskelige embryoer for industrielle eller kommersielle formål, og
4. fremgangsmåter for å endre den genetiske identiteten til dyr som kan påføre dem lidelser uten at det medfører noen vesentlig medisinsk nytte for mennesker eller dyr, samt dyr som er fremstilt ved slike fremgangsmåter.

Av det totale antallet patentsøknader er det ytterst få som reiser spørsmål om forholdet til patentloven § 1 b. At bare én sak er blitt forelagt for nemnden til nå, må ses på bakgrunn av dette. Det må også tas i betraktning at dersom Patentstyret kommer til at det er klart at patent må nektes etter patentloven § 1 b, vil det ikke være nødvendig å innhente nemndens syn. Den saken som nemnden har behandlet gjaldt en søknad om patent på en genmodifisering av oppdrettslaks. Nemnden mente at patent ikke burde meddeles fordi det ikke kunne ses bort fra at genmodifiseringen førte til lidelse hos laksen. I den videre saksbehandlingen ble patentsøkeren pålagt å begrense patentkravene, det vil si omfanget av det som kreves patentbeskyttet, for å ta høyde for nemndens innvendinger. Etter at søkeren hadde begrenset kravene, ble patent meddelt på grunnlag av de begrensede kravene.

Ved behandlingen av patentsøknader ved Det europeiske patentverket har man ingen ordning som tilsvarende den norske nemndsordningen. I Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) er det imidlertid foreslått tiltak som vil bringe nemnden inn i vurderingen av europeiske patenter som gjelder i Norge.

For det første foreslås det å åpne for "administrativ overprøving" av patenter, det vil si at enhver i ettertid kan be Patentstyret om å vurdere om et patent er gyldig, jf. forslaget til nye §§ 52 b til 52 e i patentloven. Den nye overprøvingsadgangen gjelder både norske patenter og europeiske patenter som gjelder i Norge. Patentstyret skal forelegge saken for nemnden dersom det oppstår tvil om patentet skal oppheves fordi det rammes av patentloven § 1 b.

For det andre foreslås det at norske domstoler skal kunne innhente uttalelse fra nemnden i rettssaker om gyldigheten av patenter der det oppstår spørsmål om patentet rammes av patentloven § 1 b. Det gjelder både saker om gyldigheten av norske patenter og saker om gyldigheten av europeiske patenter som gjelder i Norge.

Denne utvidelsen av hvordan nemnden kan bli brakt inn i patentsaker som reiser spørsmål om forholdet til patentloven § 1 b, bør totalt sett anses som viktigere enn at nemnden ved europeiske patentsøknader ikke kommer inn i første runde. Den samlede effekten av forslagene i St.prp. nr. 53 (2006-2007) og Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) er derfor en styrking av nemndsordningen.

Restriktiv praksis:

Ved gjennomføringen av patentdirektivet ble det lagt til grunn at Norge "skal legge seg på linje med myndighetene i de mest restriktive EU-landene når det gjelder søknader om patent knyttet til naturlige forekommende biologisk materiale", jf. Ot.prp. nr. 86 (2002-2003) punkt 7.3 (på side 31).

Reglene som Det europeiske patentverket og Patentstyret forholder seg til, er allerede like. I praksis ved Det europeiske patentverket har det vært en viss innstramning, jf. under spørsmål nr. 4 nedenfor. Det har trolig bakgrunn både i den diskusjonen man har hatt i Europa om de etiske aspektene ved patentering av bioteknologiske oppfinnelser og i en patentfaglig modning på dette området i lys av den tekniske utviklingen. Det er vanskelig å påvise klare forskjeller i praksis mellom de to patentverkene fra de seneste årene.

Den europeiske patentkonvensjonen tillater visse forskjeller i praksis mellom medlemsstatene, og at medlemsstatene i enkelttilfeller legger til grunn et mer restriktivt syn enn Det europeiske patentverket. Føringerne om en restriktiv praksis for patenter knyttet til naturlig forekommende biologisk materiale vil gjelde for Patentstyret ved administrativ overprøving av europeiske patenter her i riket og ved søksmål for norske domstoler om gyldigheten, jf. St.prp. nr. 53 (2006-2007) punkt 12 (side 37).

Krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale:

Ved gjennomføringen av patentdirektivet ble det fastsatt at opprinnelsen for biologisk materiale skal oppgis i patentsøknaden dersom oppfinnelsen gjelder eller anvender slikt materiale, jf. patentloven § 8 b. Det skal også opplyses om eventuelle krav etter nasjonal rett i leverandørlandet eller opprinnelseslandet til uttak av materialet er oppfylt. Brudd på opplysningsplikten har ikke betydning for behandlingen av søknaden eller patentets gyldighet, men er straffbart så langt det følger av straffeloven § 166. For søknader som innleveres til Det europeiske patentverket, gjelder det ingen slik opplysningsplikt.

Når man vurderer betydningen av denne forskjellen mellom den norske patentloven og regelverket for europeiske patentsøknader, må man ta i betraktning at ca. 70 pst. av alle patentsøknader som Patentstyret mottar, kommer gjennom PCT-systemet, det vil si som internasjonale patentsøknader i samsvar med patentsamarbeidskonvensjonen 1970 (PCT), som Norge har vært tilsluttet siden 1980. PCT krever ikke at søkeren oppgir opprinnelse for biologisk materiale m.m. i patentsøknaden og tillater heller ikke at medlemsstatene stiller krav om det på et senere stadium i saksbehandlingen. Ved et norsk EPO-medlemskap vil Det europeiske patentverket i hovedsak overta den del av søknadsmassen som i dag kommer gjennom PCT-systemet. Nedgangen i antall nasjonale søknader som inngis til Patentstyret vil trolig være beskjeden. Praktisk sett vil et norsk EPO-medlemskap derfor ha liten betydning for effekten av opplysningsplikten etter patentloven § 8 b.

Norge arbeider aktivt for at PCT og andre internasjonale avtaler på området skal bli endret slik at det blir obligatorisk å opplyse om opprinnelsen for biologisk materiale i søknader om patent på oppfinnelser som gjelder eller anvender slikt materiale, jf. under spørsmål nr. 3 og 7 nedenfor.

SPØRSMÅL 2:

Vil det ved et norsk EPO-medlemskap være mulig for Norge å avvise EPO-patenter med bakgrunn i uttalelser fra etisk nemnd og øvrige avbøtende tiltak som i dag gjelder?

Ved innlemmelsen av EUs patentdirektiv og gjennomføringen av direktivet i Norge i 2004 ble det gjort en del endringer i patentloven, dels for å gjennomføre direktivet og dels for å motvirke at gjennomføringen skulle få uheldige virkninger. Nedenfor gjennomgås disse endringene.

Etisk nemnd:

Det vises til første del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor. Som det fremgår der, inneholder Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) forslag som vil kunne bringe Den etiske nemnden for patentsaker inn i en overprøving her i landet av europeiske patenter som gjelder i Norge dersom det under overprøvingen reises spørsmål om patentet rammes av patentloven § 1 b.

Restriktiv praksis:

Det vises til annen del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor. Som det fremgår der, gjelder de restriktive føringerne som er gitt i forarbeidene til endringene i patentloven i forbindelse med gjennomføringen av patentdirektivet, ved en overprøving her i landet av europeiske patenter som gjelder i Norge.

Krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale:

Det vises til tredje del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor. Som det fremgår der, vil dette tiltaket ikke få anvendelse for europeiske patentsøknader, men den praktiske betydningen av dette vil være liten på grunn av forholdet til PCT-systemet som Norge har deltatt i siden 1980.

Krav om samtykke ved bruk av humant materiale:

Ved gjennomføringen av patentdirektivet ble det fastsatt at det for oppfinnelser som gjelder eller anvender biologisk materiale fra mennesker, skal fremgå av patentsøknaden om den personen som materialet stammer fra, har samtykket til den aktuelle anvendelsen av materialet, jf. patentloven § 8 c. Som for den tilsvarende bestemmelsen for annet biologisk materiale i § 8 b vil bestemmelsen ikke få anvendelse

for europeiske patentsøknader. Den praktiske betydningen av dette vil på samme måte være liten på grunn av forholdet til PCT-systemet som Norge har deltatt i siden 1980.

Forlenget innsigelsesfrist:

Fristen for å fremsette innsigelser mot et norsk patent er ni måneder. I forbindelse med gjennomføringen av patentdirektivet ble det innført en forlenget frist på tre år for å fremsette innsigelser mot patenter som rammes av patentloven § 1 b, jf. § 24. For europeiske patenter behandles eventuelle innsigelser av Det europeiske patentverket. Ved en innføring av administrativ overprøving, jf. under første del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor, vil det imidlertid i hele patentets levetid være mulig å angripe et patent administrativt her i landet fordi det rammes av § 1 b. For adgangen til å angripe et patent her i riket har det derfor liten praktisk betydning at innsigelsesfristen etter den europeiske patentkonvensjonen er ni måneder for alle innsigelser.

Administrative tvangslisenser:

I forbindelse med gjennomføringen av patentdirektivet ble det åpnet for at Konkurransetilsynet meddeler tvangslisenser. Dette tiltaket påvirkes ikke av et norsk EPO-medlemskap.

Landbruksunntaket:

Om det såkalte landbruksunntaket vises til svaret på spørsmål nr. 5 nedenfor. Som det fremgår der, påvirkes ikke landbruksunntaket av et norsk EPO-medlemskap.

SPØRSMÅL 3:

Biodiversitetskonvensjonen fastslår at nasjonalstatene har råderett over biologisk og genetisk mangfold på sitt territorium. Regnskogfondet spesifiserer i sin høringsuttalelse dette som bl.a. at kunnskapen til urfolk og andre lokale folkegrupper som har forvaltet dette mangfoldet skal anerkjennes, og at godene ved økonomisk bruk av det biologiske og genetiske mangfoldet skal deles rettferdig mellom de som har forvaltet det og de som gjør økonomisk bruk av det. Hvordan kan Norge oppfylle biodiversitetskonvensjonens krav som medlem av EPO?

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) har som formål å sikre bevaring av det biologiske mangfoldet og å sikre en bærekraftig bruk. Videre skal konvensjonen sikre tilgang til genressurser og en rettferdig fordeling av goder fra kommersiell eller annen utnyttelse av genressursene. CBD anerkjenner at patentering kan ha betydning for konvensjonens målsetninger, jf. artikkel 16 nr. 5 som lyder:

"Idet de erkjenner at patenter og andre immaterielle eiendomsrettigheter kan påvirke gjennomføringen av denne konvensjon, skal de kontraherende Parter i denne forbindelse samarbeide, under iakttagelse av nasjonale lover og folkeretten, for å sikre at slike rettigheter støtter opp om og ikke motvirker denne konvensjonens målsetninger."

CBD er ikke til hinder for å opprettholde den patentlovgivningen og praksis som en i dag har i Norge eller i EPO. Alle landene som i dag er med i EPO, er også part i CBD. Imidlertid kan lovgivningen og praksis innrettes på ulike måter som alle er i samsvar med CBD, men hvor noen er bedre egnet til å støtte opp under konvensjonens målsetninger enn andre. For eksempel vil et krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale i patentsøknader kunne gjøre det lettere å kontrollere om materialet er innhentet i samsvar med CBD, men CBD krever ikke at statene oppstiller et slikt krav.

Det tiltaket innenfor patentsystemet som trolig vil ha størst effekt for å støtte opp under målsetningene i CBD, er en internasjonal enighet om et obligatorisk krav om at det i alle patentsøknader som gjelder eller anvender biologisk materiale, skal angis hvor materialet stammer fra. Norge arbeider for å få gjennomslag for dette i WTO (TRIPS), WIPO (patentsamarbeidskonvensjonen (PCT)) og andre relevante fora. Et EPO-medlemskap vil ikke legge hindringer i veien for Norges arbeid på dette punkt, jf. under spørsmål nr. 7 nedenfor.

Forholdet mellom patentdirektivet og CBD er behandlet i St.prp. nr. 43 (2002-2003) Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 20/2003 av 31. januar 2003 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVII om opphavsrett (patentdirektivet) i punkt 12 (side 72-76). De mest omfattende tiltakene for å gjennomføre målsetningene i CBD må gjennomføres utenfor patentsystemet.

SPØRSMÅL 4:

Er det under EPO gitt patent på konvensjonell (ikke gen-endret) arvemateriale? Kan disse ev. bli gjeldende for Norge?

Det europeiske patentverket har, på samme måte som Patentstyret, meddelt patent på isolert og sekvensert arvemateriale når de alminnelige patenterbarhetsvilkårene har vært oppfylt. Dette innebærer at oppfinnelsen må være industrielt anvendelig ("industrielt" i meget vid, gammeldags betydning) og ha oppfinnelseshøyde (det vil si skille seg vesentlig fra hva som er kjent fra før). Det er ikke tilstrekkelig å isolere og identifisere baserekkefølgen i et gen. Det må være gjort en oppfinnelse som virker og lar seg gjenta i en industriell prosess med samme resultat for det bestemte arvematerialet. Nyhetskravet innebærer

at eksistensen av materialet i den form det utnyttes industrielt ikke må ha vært kjent tidligere. Det europeiske patentverkets klageavdelinger har i sine avgjørelser strammet inn kravet til at det skal vises at det er gjort en oppfinnelse, altså at det er funnet en løsning på et problem og at løsningen har teknisk effekt og teknisk karakter og er reproduserbar for det konkrete materialet som søkes patentert. En slik innstramning med vekt på sterkere krav til reell oppfinneshøyde er i tråd med prinsippet om en restriktiv praksis, jf. under annen del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor, og således i samsvar med den utviklingen Norge ønsker på dette området.

Konvensjonelt arvemateriale som ikke er isolert og sekvensert vil ikke kunne patenteres. Heller ikke isolert materiale som ikke oppfyller patenterbarhetsvilkårene, vil kunne patenteres.

Reglene om hva slags oppfinnelser det kan meddeles patent på (patenterbarhetsvilkårene) i den norske patentloven og den europeiske patentkonvensjonen, har vært sammenfallende siden gjennomføringen av patentdirektivet i Norge. Beskrivelsen ovenfor har imidlertid gyldighet også for situasjonen før gjennomføringen av direktivet.

Et norsk EPO-medlemskap vil ikke medføre at allerede meddelte europeiske patenter kan gjøres gjeldende for Norge, jf. under spørsmål nr. 15 nedenfor.

SPØRSMÅL 5:

Opprettholdes landbruksunntaket (jf. Norges tilsetning til [UPOV] 1978) ved et eventuelt EPO-medlemskap?

Patentdirektivet artikkel 11 inneholder det såkalte landbruksunntaket ("farmers' privilege"). I St.prp. nr. 43 (2002-2003) er det i punkt 7.4 (side 45-46) gitt en nærmere omtale av denne bestemmelsen. Ved gjennomføringen av patentdirektivet ble landbruksunntaket tatt inn i patentloven § 3 b. Denne bestemmelsen fastslår at patentbeskyttet planteformeringsmateriale og dyreformeringsmateriale som med patenthaverens samtykke er solgt eller på annen måte er overdratt til en gårdbruker, kan brukes til formeringsformål i gårdbrukerens landbruksvirksomhet. Patentforskriften inneholder nærmere regler om vilkårene for og omfanget av gårdbrukerens rettigheter. Landbruksunntaket vil ikke bli påvirket av et norsk EPO-medlemskap.

SPØRSMÅL 6:

Har Norge innført fremgangsmåtepatenter? Hvilke andre land har innført dette? På hvilken måte påvirker fremgangsmåtepatenter anledningen til forskning og kopiering? Hvilke konsekvenser vil føl-

gende policyforslag fra Norsk Industri ha for kopi-medisinier:

"Retningslinjene for opptak av legemidler på bytelisten endres slik at et kopiprodukt ikke kan føres opp på denne, så lenge fremgangsmåtepatentet på originalproduktet løper."

Det skilles gjerne mellom to hovedtyper av patenter: produktpatenter og fremgangsmåtepatenter. Dersom oppfinnelsen består i et nytt produkt, kalles patentet et produktpatent. Patenthaveren har da enerett til å produsere og omsette mv. det patentbeskyttede produktet. Dersom oppfinnelsen består i en ny fremgangsmåte, f.eks. en ny produksjonsprosess, kalles patentet et fremgangsmåtepatent. Patenthaveren får da enerett til å bruke mv. denne fremgangsmåten og til å omsette mv. produkter som er tilvirket gjennom denne fremgangsmåten ("indirekte produktbeskyttelse").

Helt fra Norge fikk sin første patentlov i 1885, har det blitt meddelt patenter på både produkter og fremgangsmåter. Også andre land har både produktpatenter og fremgangsmåtepatenter. I likhet med i mange andre land hadde man i Norge tidligere et særlig unntak for legemidler og næringsmidler slik at det for slike produkter ikke kunne meddeles patent på produktet, bare på fremgangsmåten for å fremstille det. Det medførte at patenthaveren ikke var beskyttet mot konkurranse fra produsenter som fremstilte produktet ved en annen fremgangsmåte. Dette var et bevisst valg av lovgiver for å sikre økt konkurranse og lavere priser på legemidler og næringsmidler.

For patentsøknader inngitt fra og med 1992 kan det meddeles produktpatent på legemidler og næringsmidler etter alminnelige regler. Siden beskyttelsesperioden for legemidler kan være inntil 25 år (20 års patenttid og 5 års supplerende beskyttelse i mange tilfeller etter særlige EØS-regler om det), vil det inntil utgangen av 2016 kunne være legemidler på markedet som det ble søkt om fremgangsmåtepatent for før det ble åpnet for produktpatent. Mange europeiske land som hadde det samme unntaket som Norge, åpnet for produktpatenter på 1970- og 1980-tallet. De siste EPO-landene med slikt unntak har senere åpnet for produktpatent på legemidler og næringsmidler.

Det spørsmålet som Norsk Industri tar opp, gjelder legemidler som det ble søkt om patent for før det ble åpnet for produktpatent på legemidler og næringsmidler i 1992. Spørsmålet har tidligere vært tatt opp av bl.a. Legemiddelindustriforeningen og amerikanske, britiske og sveitsiske myndigheter. Regjeringen har i den forbindelse avvist forslagene om å utvide den beskyttelsen gamle fremgangsmåtepatenter har gitt mot konkurranse fra generiske legemidler med samme virkestoff uavhengig av om det er tatt til

orde for at det skal skje gjennom patentlovgivningen eller legemiddelregelverket. Forespørslene har blitt besvart av Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet i nært samarbeid med Justisdepartementet. Fra Helse- og omsorgsdepartementets brev til Legemiddelindustriforeningen 30. juni 2006 gjengis:

"Legemidler patentsøkt før 1992 kan beskyttes mot generisk konkurranse på to ulike måter:

1. Patentloven kan endres slik at patentet på legemidler patentsøkt før 1992 utvides til et produktpatent
2. Retningslinjene for opptak av legemidler på byttelisten kan endres slik at et kopiprodukt ikke kan føres opp på denne, så lenge fremgangsmåtepatentet på originalproduktet løper.

Begge fremgangsmåtene vil hindre at legemidlene utsettes for konkurranse fra kopier i patentperioden. Hvilken fremgangsmåte som velges, vil dermed i realiteten gå ut på ett.

Det var tilsiktet fra lovgivers side at reglene som gjaldt før 1992 for patentering av legemidler, skulle gi et begrenset patentvern for å sikre større konkurranse og dermed tilgang på legemidler og lavere priser. Reglene kunne dermed ikke gi produsenter av originallegemidler berettigede forventninger om at et patent skulle beskytte mot konkurranse fra kopiprodukter i hele patentperioden. Det er videre ikke treffende å vise til hensynet bak patentlovgivningen om å fremme innovasjon som en begrunnelse for å styrke vernet mot konkurranse for legemidler patentsøkt før 1992. Dette er legemidler der den innovative virksomheten for lengst har funnet sted. For legemidler som utvikles nå, kan oppfinneren få meddelt et produktpatent som gir full beskyttelse mot konkurranse i hele patenttiden.

Hensynene som ligger bak patentlovgivningen, tilsier ut fra dette at det ikke bør gjøres endringer i patentloven eller byttelisten for å beskytte legemidler patentsøkt før 1992 mot konkurranse fra kopiprodukter. Intensjonene bak reglene om patentering som gjaldt frem til 1992, og de berettigete forventninger disse ga produsentene av kopilegemidler, taler imot endringer. De gjeldende reglene er i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser (bl.a. TRIPS-avtalen og EØS-avtalen).

Generisk bytte ble først tillatt i 2001. Formålet med denne ordningen var å utnytte konkurransen mellom legemiddelprodusenter for å redusere legemiddelprisene. Det er patentlovgivningen som bestemmer når og i hvilken grad en patentert oppfinnelse skal kunne utsettes for konkurranse. Det ligger utenfor rammen for de hensyn legemiddelovgivningen skal ivareta, å gripe inn i de rettslige rammer for enerett og konkurranse som patentlovgivningen gir. Legemiddelregelverket må derfor ta patentlovgivningen for gitt og innenfor denne ramme søke å utnytte den eksisterende konkurransen som patentlovgivningen legger opp til. ..."

SPØRSMÅL 7:

Den norske regjeringen har støttet U-landene i forhold til den pågående revisjonen av TRIPS. På

hvilken måte påvirkes Norges rolle som brobygger internasjonalt i forhold til Intellectual Property-forhandlinger ved et EPO-medlemskap?

Som det fremgår av Soria Moria-erklæringen kapittel 2 Internasjonal politikk under punktet Handel, har regjeringen som utgangspunkt at Norge har sterke interesser i handelspolitikken og et ønske om å fremme en mest mulig rettferdig internasjonal handelspolitikk. Dette innebærer også at Norge skal støtte utviklingslandenes krav om reforhandling av avtalen om patentrettigheter (TRIPS-avtalen).

I forbindelse med den pågående forhandlingsrunden, gjerne omtalt som Doha-runden eller utviklingsrunden, drøftes i tilknytning til TRIPS-avtalen enkelte spørsmål som utviklingslandene er særlig opptatt av. Dette gjelder for det første tilgang til legemidler. I dette spørsmålet har man kommet langt ved det såkalte legemiddelvedtaket fra 2003. Her åpnes det for at det kan gis tvangslisens på legemiddelpatenter for å dekke helsebehov i land som selv ikke har produksjonskapasitet. Dette innebærer at en offentlig myndighet kan treffe et vedtak som gir en produsent rett til å produsere og eksportere et legemiddel som en annen har patent på, til et land som mangler produksjonskapasitet. Norge var en pådriver bak dette vedtaket og også en pådriver da vedtaket ble gjort permanent i 2005. Ordningen ble gjennomført i Norge i 2004. Tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil ikke påvirke det som er oppnådd på dette punkt.

Det andre spørsmålet er overgangsperiodene for de minst utviklede landene for å oppfylle TRIPS-avtalens krav til patentbeskyttelse mm. Her er det oppnådd løsninger ved at overgangsperioden er forlenget når det gjelder forpliktelsen til å tilby patentbeskyttelse mm. for legemidler i samsvar med TRIPS-avtalen. Norge har støttet dette. Et norsk EPO-medlemskap vil ikke påvirke dette.

Det siste hovedspørsmålet er forholdet mellom patentsystemet og konvensjonen om biologisk mangfold. Her diskuteres det om det skal innføres et krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale og tradisjonell kunnskap i patentsøknader for oppfinnelser som gjelder eller anvender biologisk materiale eller tradisjonell kunnskap. Norge har fremlagt et eget forslag i TRIPS-rådet om det som Norge arbeider aktivt for å få gjennomslag for. Forslaget er også fremmet i WIPO som patentsamarbeidskonvensjonen hører under.

I WIPO arbeider en mellomstatlig komité med forholdet mellom immaterialrett og genressurser, tradisjonell kunnskap og folklore. Denne komiteen ble i første rekke opprettet for å møte de utfordringene som særlig utviklingslandene er opptatt av når det gjelder forholdet mellom patentsystemet på biotek-

nologiområdet og interessene til de land som er leverandører av genressurser. Norge støttet opprettelsen av komiteen og har spilt en aktiv rolle og fremmet en rekke forslag. For å prøve å bygge bro mellom OECD-landene og utviklingslandene med sikte på å få til konkrete resultater avholdt Norge et uformelt seminar i 2006 der flere representanter fra OECD-land og utviklingsland deltok. Etter dette utarbeidet Norge et forslag om beskyttelse av tradisjonell kunnskap som det arbeides for å få internasjonalt gjennomslag for.

Den brobyggerrollen som Norge har inntatt mellom OECD-landene og utviklingslandene på immaterialrettsområdet, kan videreføres etter en norsk tiltrødelse til den europeiske patentkonvensjonen. En tiltrødelse legger ingen bindinger på hvilke posisjoner eller roller Norge kan innta i internasjonale fora. EPO som organisasjon har ikke noen rolle eller noen egne posisjoner i forhandlinger i internasjonale organisasjoner som WTO og WIPO og deltar kun som observatør. Regjeringen legger opp til at brobyggerrollen skal videreføres med uforminset styrke. Dette innebærer at norske forhandlingsposisjoner fortsatt skal ta hensyn til utviklingslandenes interesser, og at Norge skal arbeide aktivt for å hindre at utviklingslandene presses til å godta innskrenkninger i deres valgmuligheter etter TRIPS-avtalen. Videre skal Norge fortsette sin aktive innsats internasjonalt for å få innført et obligatorisk krav om opprinnelsesangivelse for biologisk materiale og tradisjonell kunnskap i alle patentsøknader for oppfinnelser som gjelder eller anvender biologisk materiale eller tradisjonell kunnskap, og for å oppnå løsninger i WIPO-komiteen for genressurser, tradisjonell kunnskap og folklore som imøtekommer utviklingslandenes behov.

SPØRSMÅL 8:

Hvilken adgang vil Norge ha til administrativ overprøving av EPO-beslutninger ved et norsk medlemskap?

Dersom Det europeiske patentverket meddeler patent, vil det være lovgivningen i de enkelte land som patentet gjelder for, som avgjør hvilken adgang det skal være til å sette patentet til side som ugyldig med virkning for det enkelte land. I Norge vil det for det første være adgang til å bringe spørsmålet om patentets gyldighet inn for domstolene etter samme regler som for norske patenter. For det annet foreslås det i Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) at det åpnes for ad-

ministrativ overprøving hos Patentstyret av både europeiske patenter som gjelder i Norge og norske patenter. Ved overprøvingen skal Patentstyret foreta en selvstendig prøving av patentets gyldighet etter norsk rett. Om hvilken rolle Den etiske nemnden for patentsaker vil ha i disse tilfellene, vises til første del av svaret på spørsmål nr. 1 ovenfor.

Derimot kan nasjonale myndigheter i de enkelte medlemsland ikke overprøve et avslag på en patentsøknad fra Det europeiske patentverkets side. Nasjonale myndigheter kan heller ikke overprøve beslutninger fra Det europeiske patentverket om å oppheve eller begrense patenter. En overprøving fra nasjonale myndigheters side ville i disse tilfellene måtte gå ut på at patent likevel skulle meddeles med virkning for det aktuelle landet, eller at et opphevet patent skulle vekkes til live igjen, eller at et patent som var blitt begrenset, likevel skulle gjelde i sitt opprinnelige omfanget.

SPØRSMÅL 9:

Komiteen ber om å få en oversikt over norske utgifter og inntekter på patenter og lisenser de siste tre år, og hvis mulig også en oversikt over utviklingen i siste ti-årsperiode. Hvordan kan det påregnes at utenriksregnskapet på dette feltet endres dersom det blir en nedgang på 80 pst i norske patentsøknader (som NHD har estimert)?

Antallet patentsøknader som gjelder Norge forventes å øke ved et norsk EPO-medlemskap. Det er antallet søknader til det norske Patentstyret om norsk patent, som vil gå ned.

Den økte patenteringsaktiviteten fra norske aktører kan isolert sett forventes å bidra til en økning i inntekter til norske bedrifter fra lisensavgifter. På den annen side kan flere utenlandske patenter bli gjort gjeldende i Norge, noe som isolert sett kan føre til økte utgifter for norske bedrifter i form av lisensavgifter til utenlandske patenthavere. Nettoeffekten vil være usikker. Nærings- og handelsdepartementet er ikke kjent med undersøkelser som forsøker å anslå denne utviklingen. Uansett vil denne virkningen ikke være nevneverdig i forhold til totaltallene i utenriksbalansen.

Nedenfor er nettotall for årene 1997 til 2004 vedrørende anskaffelse av patenter, lisenser mv. fra driftsregnskapet overfor utlandet gjengitt.

Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser i mill. kroner

År	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Anskaffelse av patenter, lisenser m.v. netto	558	0	450	-818	-25	-27	5	7

Kilde: SSB, Utenriksregnskap, kapitalregnskapet (URL: <http://www.ssb.no/emner/09/03/ur/tab-drift-aar.html>)

Patentstyret vil få reduserte inntekter fra søknadsavgifter og årsavgifter ved en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen fordi mange søkere vil velge å søke om europeisk patent som omfatter Norge i stedet for om norsk patent. Det er antatt at nedgangen i inntekter hos Patentstyret på patentområdet fra 2008 til 2010 vil bli på ca. 35 millioner kroner i året. En forholdsvis stor andel av dette vil knytte seg til søknadsavgifter og årsavgifter fra utlandet. Fra og med 2011 vil inntektsbortfallet for Patentstyret delvis kompenseres gjennom økende inntekter i form av årsavgifter for europeiske patenter som gjelder i Norge. Selv om inntektsbortfallet utgjør betydelige beløp sett i forhold til budsjettet for Patentstyret, vil effekten for utenriksregnskapet ikke være nevneverdig. Dessuten vil inntektsbortfallet kunne avdempes dersom forslaget om å etablere Nordisk Patentinstitutt gjennomføres, jf. under spørsmål nr. 12 nedenfor.

SPØRSMÅL 10:

Hvilke typer patenter vil etter NHDs vurdering antagelig ikke bli patentert i Norge som følge av EPO-medlemskap? Hva kan bli de næringspolitiske konsekvenser av at eksempelvis norsk statlig forskningssatsing på energi og klima-teknologi blir registrert utenfor Norge?

Det er ingenting som tyder på at enkelte typer oppfinnelser ikke vil bli patentert i Norge som følge av en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen. Tvert imot forventes det å bli flere patenter i Norge ved en norsk tiltredelse, både patenter med norske patenthavere og patenter med utenlandske patenthavere. De som ønsker patent i Norge, vil få valget mellom å innlevere en søknad om norsk patent eller en søknad om europeisk patent med virkning for Norge. Begge former for søknader vil kunne innleveres gjennom PCT-systemet.

Det er antatt at Patentstyret vil miste ca. 80 pst av søknadsmassen til Det europeiske patentverket etter en tiltredelse. Enkelte bedrifter ønsker imidlertid en rask og rimelig første vurdering fra Patentstyret av om oppfinnelsen vil være patenterbar før de tar stilling til om oppfinnelsen skal søkes patentert i utlandet. Slike bedrifter vil trolig i stor utstrekning fortsatt først søke om norsk patent. Det gjelder bl.a. en del bedrifter innen teknologiområder hvor Norge står sterkt og er et interessant marked, f.eks. innen olje- og gassteknologi og geofysikk for oljeprospesking.

Dersom statlig norsk forskningssatsing på energi og klimateknologi leder til oppfinnelser som kan patenteres og som har stor kommersiell verdi også utenfor Norge, vil det uavhengig av om Norge tiltrer den europeiske patentkonvensjonen, være ønskelig at oppfinnelsen blir patentert både i Norge og i utlandet slik at de norske aktørene som har gjort oppfinnelsen,

sikres rettighetene til de verdier som ligger i oppfinnelsen. Et patent gjelder bare for det land det er meddelt i. I et land hvor oppfinnelsen ikke er patentert, kan i utgangspunktet hvem som helst fritt utnytte den.

Spørsmålet om norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen berører i denne sammenheng bare fremgangsmåten for å få patent i flere land for norske oppfinnere. Ved en norsk tiltredelse kan en norsk oppfinner som ønsker patent både i Norge og mange andre europeiske land nøye seg med å sende én søknad til Det europeiske patentverket, og ikke som i dag sende én søknad for Norge til Patentstyret og én til Det europeiske patentverket for de andre landene. For norske oppfinnelser innen energi og klimateknologi basert på statlig forskningssatsing vil dette på samme måte som for andre norske oppfinnelser innebære at det blir enklere og billigere å søke patent Norge og samtidig i andre europeiske land. I denne forbindelse kan det være grunn til å peke på målsetningen i Soria Moria-erklæringen kapittel 4 Næringspolitikk om at regjeringen vil "forbedre norsk patentpolitikk slik at vi kan sikre patentrettigheter på høyde med våre konkurrentland".

SPØRSMÅL 11:

Komiteen ber om en vurdering av hvilke økonomiske og administrative konsekvenser et medlemskap kan ha for små og mellomstore bedrifter, herunder patent/lisensbrukere, når det gjelder oversetting, juridisk bistand samt ansvar for å ikke krenke patenter.

Den europeiske patentkonvensjonen åpner for at det kan kreves oversettelse til det nasjonale språket for at patenter meddelt av Det europeiske patentverket skal få virkning i det enkelte land. Denne muligheten er brukt av alle medlemslandene i EPO, bortsett fra Island. Det er i Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) lagt opp til at Norge skal bruke denne muligheten til å kreve at patenter meddelt av Det europeiske patentverket skal oversettes til norsk for at de skal få virkning her i landet, jf. lovutkastet §§ 66 c og 66 g. Det vil ikke forekomme at europeiske patenter som gjelder i Norge, bare foreligger på utenlandske språk som fransk, tysk og engelsk. Dersom en søker ønsker å påberope seg midlertidig beskyttelse på søknadsstadiet, må vedkommende inngi en oversettelse til norsk av søknaden. Alle oversettelser skal holdes tilgjengelig for enhver. Tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil derfor ikke medføre behov for økt språkkompetanse eller økte oversettelsesomkostninger for å sette seg inn i hvilke patenter som gjelder i Norge.

Tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil gjøre det rimeligere og enklere for alle norske næringsdrivende, herunder små og mellomstore be-

drifter, å søke om patent i Norge og samtidig i andre europeiske land. Bakgrunnen for dette er i første rekke at norsk næringsliv etter en tiltredelse kan nøye seg med å bruke én patentfullmektig for søknaden om europeisk patent, i motsetning til i dag hvor en må bruke en patentfullmektig for den europeiske søknaden og en annen fullmektig for den norske søknaden. Det samlede summen av søknadsavgifter mv. blir også lavere. Søknader om europeisk patent kan innleveres til Patentstyret som i så fall viderefremidler søknaden til Det europeiske patentverket. Søknaden kan være skrevet på norsk, men må da oversettes til et av behandlingsspråkene ved Det europeiske patentverket (engelsk, tysk og fransk) før saksbehandlingen påbegynnes.

Etter en tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil trolig tilsiget av patenter med utenlandsk innehaver øke. Det kan føre til at norsk næringsliv må forholde seg til flere patenter på hjemmemarkedet. For den eksportrettede delen av næringslivet vil dette neppe ha noen betydning fordi situasjonen de vil møte på hjemmemarkedet ikke vil skille seg fra den situasjonen de allerede i dag møter på sine eksportmarkeder.

Den delen av norsk næringsliv som ikke er eksportrettet og som driver på områder der patenter har betydning, vil i større grad merke en endring. Selv om det trolig vil bli en økning i antall patenter ved en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen, er imidlertid patenter og andre immaterielle rettigheter noe norsk næringsliv allerede i dag i økende grad må forholde seg til også på hjemmemarkedet. Det er ikke holdepunkter for å anta at det økte tilsiget av patenter som en tiltredelse isolert vil føre til, vil ha betydelige økonomiske og administrative kostnader i form av økt behov for juridisk bistand mv.

Rettighetene til næringsdrivende som i dag har patent eller lisens til å utnytte et patent i Norge, vil ikke berøres av en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen.

Reglene om ansvar for inngrep i patenter vil ikke påvirkes av en norsk tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen.

SPØRSMÅL 12:

Hvordan vil norsk patentkompetanse påvirkes av endringene som foreslås i St.prp. nr. 53 (2006-2007), St.prp. nr. 54 (2006-2007) og Ot.prp. nr. 33 (2006-2007) samlet?

En tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil bety at Norge blir nærmere knyttet til det største patentfaglige kompetansetilbudet i Europa, med et bredt og variert kompetansetilbud gjennom European Patent Academy og andre kanaler. Det europeiske patentverket tilbyr videre i samarbeid med landenes

egne patentverk kurs og bevisstgjøringstiltak i det enkelte land. Dette vil styrke mulighetene for kompetanseheving hos norske aktører.

En tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen vil trolig styrke motivasjonen for norske bedrifter til å øke kompetansen på området, bl.a. ved at de blir mer bevisst på de mulighetene immaterielle rettigheter og spesielt patenter gir. Deler av virkemiddelapparatet som Norges forskningsråd og Innovasjon Norge har allerede satt i gang tiltak for å øke bevissthets- og kompetansenivået.

For Patentstyret vil en tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen mest sannsynlig føre til et bortfall av kompetanse parallelt med at arbeidsmengden knyttet til behandlingen av patentsøknader får et mindre omfang. Dersom det ikke iverksettes mottiltak, vil dette kunne innebære at Patentstyrets fagkompetanse svekkes over tid. For å sikre at Patentstyret skal kunne ivareta rollen som nasjonalt kompetansesenter for industrielle rettigheter, er det derfor nødvendig å sørge for at Patentstyret får et volum av kompetanse- og inntektsgivende aktivitet som gjør det forsvarlig å opprettholde et tilstrekkelig høyt faglig kompetansenivå. Dette er bakgrunnen for at det i St.prp. nr. 54 (2006-2007) bes om Stortingets samtykke til at Norge inngår avtale med Danmark og Island om etablering av Nordisk Patentinstitut (NPI). Gjennom NPI vil Patentstyret kunne få tilført nye kompetanse- og arbeidsoppgaver. NPI har fått status som internasjonal nyhets- og forberedende patentgranskingsmyndighet under patentsamarbeidskonvensjonen (PCT). Som PCT-myndighet vil NPI kunne tilføre de nasjonale patentverkene oppgaver i form av internasjonal nyhets- og forberedende granskning av patentsøknader under PCT. I tillegg vil NPI kunne påta seg nyhetsgranskning for andre staters patentverk og utføre større tekniske forundersøkelser for private selskaper.

SPØRSMÅL 13:

Ifølge Norsk Industri vil harmonisering av norsk patentpolitikk gjøre det mer attraktivt for norske og utenlandske virksomheter å utvikle og etablere forskningsbasert virksomhet i Norge. Hva er departementets vurdering av påstanden? Kan departementet estimere omfanget av økt forskningsbasert virksomhet i Norge som følge av norsk tilslutning til EPO?

Fra næringslivshold har Nærings- og handelsdepartementet mottatt flere innspill som oppgir at patentreguleringen i aktuelle land er et viktig tema ved lokaliseringen av investeringer. Norsk Industri har derfor sannsynligvis rett i sin vurdering, og det vil trolig bli ansett som fordelaktig om Norge i likhet med de fleste øvrige europeiske land blir medlem av EPO. Den samlede økningen i forskningsbasert virk-

somhet i Norge som følge av en tiltredelse til den europeiske patentkonvensjonen er imidlertid usikker.

SPØRSMÅL 14:

Vil tilslutning til EPO innebære økt mulighet til å ta patent på liv i Norge, sammenliknet med dagens situasjon?

Patenterbarhetsvilkårene (reglene om hva slags oppfinnelser det kan meddeles patent på) i den norske patentloven og den europeiske patentkonvensjonen har vært sammenfallende siden patentdirektivet ble gjennomført av Norge. Norsk EPO-medlemskap vil derfor ikke representere noen prinsipiell omlegging med hensyn til hvilke bioteknologiske oppfinnelser som det vil bli meddelt patent på med virkning for Norge. Om forholdet til de norske føringene om en restriktiv praksis vises det til annen del av svaret på spørsmål nr. 1.

SPØRSMÅL 15:

Vil tilslutning til EPO medføre at EPO-patenter på liv gjøres gjeldende i Norge?

I en god del tilfeller vil det være slik at en oppfinnelse som Det europeiske patentverket har meddelt europeisk patent på før en norsk tiltredelse, allerede har fått patentbeskyttelse i Norge fordi Patentstyret har meddelt patent på den samme oppfinnelsen her i riket. Dersom dette ikke er tilfellet, vil heller ikke et norsk EPO-medlemskap medføre at oppfinnelsen får noen patentbeskyttelse her i riket. I slike tilfeller vil nyhetskravet stenge for en søknad om patentbeskyttelse for oppfinnelsen i Norge, uavhengig av om søknaden inngis til Det europeiske patentverket eller til Patentstyret. Dette gjelder for alle oppfinnelser, også for bioteknologiske oppfinnelser.

